Turun kaupunki

AALBORGIN SITOUMUKSET

Peruskartoitus

ManagingUrbanEurope-25
sustainable future for cities

turku

Sisällysluettelo

Alkusanat 3
Tiivistelmä 4
Johdanto 5
Menetelmät 6
Kestävän kehityksen politiikka Turussa 7
Kestävä kehitys osana kaupungin strategioita 7
Sitoumuskohtainen tarkastelu 8
1 Hallinto 8
2 Johtaminen kohti kestävää kehitystä 10
3 Yhteiset luonnonvarat 12
4 Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat 15
5 Suunnittelu 17
6 Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä 21
7 Paikallinen toiminta terveyden puolesta 25
8 Vahva ja kestävä paikallinen talous 28
9 Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus 31
10 Paikallisesta maailmanlaajuiseen 33
Systeemianalyysi 37
Johtopäätökset 39
Toimenpide-ehdotukset 46

LIITE 1. Aalborgin sitoumus – Peruskartoituskortti 48
LIITE 2. Yhteenveto Aalborgin sitoumuksien tematiikan sisältymisestä Turun keskeisiin politiikkaa ja toimintaa ohjaaviin strategisiin ohjelmiin. 50
LIITE 3. Kriitisiä huomioita strategisten ohjelmien ja Aalborgin sitoumusten välisestä yhteydestä. 53
LIITE 4. Indikaattorit 62

Alkusanat

Tämän raportin tarkoitus on antaa yleiskuva siitä, miten hyvin Aalborgin sitoumukset toteutuvat Turun kaupungin nykyisessä toiminnassa ja miltä osin olisi parannettavaa.

Miksi kestävä kehitys on tärkeä asia?

Brundtlandin komissio kuvasi käsitteen kestävä kehitys vuonna 1987. Viime vuosina kestävä kehitys on noussut keskeiseksi toimintaa ohjaavaksi käsitteeksi demokraattisen hallinnon kaikilla tasoilla; EU ja useat kansallisvaltiot ovat laatineet toimintansa tueksi kestävän kehityksen strategian. Yhä useammin myös paikallishallintojen työtä ohjaamaan on laadittu strateginen kestävän kehityksen ohjelma.

”Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa”

Brundtlandin komissio (1987) Yhteinen tulevaisuutemme

Integroitu lähestymistapa

Samalla, kun kestävän kehityksen kriteerit on otettu eri hallinnon tasojen työtä ohjaaviksi tekijöiksi, on pyritty myös löytämään kokonaisvaltaista lähestymistapaa kestävän kehityksen integroimiseksi yhteiskunnallisen toiminnan kaikille osa-alueille. On ymmärretty, että kestävyyden periaatteita on kyettävä noudattamaan kaikessa toiminnassa, jotta elämän kriittisiä menestystekijöitä kuten turvattua vesihuoltoa, ilmastoa ja biodiversiteettia voidaan ylläpitää.

Kestävän kehityksen kuvauksen mukaisesti meidän tulee ”...tyydyttää nykyhetken tarpeet...”, mikä tarkoittaa yhtälailla luonnonvarojen kestävää käyttöä ja hyvää ympäristön laatua kuin hyvää terveyttä, avointa demokraattista hallintoa, tasa-arvoa, palveluiden tasapuolista saavutettavuutta, hyvää työllisyyttä, jne. Kaikki ovat asioita, joihin on pyritty monin kansainvälisin sopimuksin. On kuitenkin muistettava, että sopimusten kansainvälisyydestä huolimatta, reaalimaailmaan vaikuttavat päätökset ja toiminta tapahtuvat usein paikallisella tasolla ─ meidän itsemme tekeminä.

Turku ja Aalborgin sitoumukset

Turku on pyrkinyt aktiivisesti edistämään kestävän kehityksen periaatteiden implementoimista osaksi paikallishallintojen normaalia toimintaa sekä kansainvälisten että kansallisten verkostojen kautta. Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2005 järjestyksessään toisen kestävän kehityksen ohjelman, jossa huomioidaan laaja-alaisesti yhteiskunnallinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys hallinnon kaikilla aloilla. Monella toiminnan alalla onkin ollut havaittavissa kestävyyden kannalta positiivisia kehityskulkuja. Aalborgin sitoumukset täydentävät osaltaan tätä pitkään jatkunutta tuloksellista työtä ja tarjoavat työkalun jatkokehitykselle. Ne mahdollistavat myös kaupungin kehitystyön tuloksien vertailun muissa paikallishallinnoissa saavutettuihin tuloksiin kestävyyden kriteereitä vasten arvioituna.

Tiivistelmä

Tämä peruskartoitus on Aalborgin sitoumusten edellyttämän prosessin (peruskartoitus – tavoitteiden asetanta – seuranta) ensimmäinen vaihe. Peruskartoituksen tarkoituksena oli selvittää kuinka hyvin sitoumukset tulevat täytetyksi kaupungin normaalissa toiminnassa ja kuinka hyvin sitoumusten tematiikka sisältyy nykyisiin toimintapolitiikkoihin. Samalla kartoitettiin sitoumusten täyttymiseen liittyviä haasteita.

Peruskartoituksen laatimiseen osallistui eri hallintokunnista koottu 22 hengen asiantuntija ryhmä, minkä lisäksi valmisteluvaiheessa pyydettiin kommentteja tarpeelliseksi katsotuilta tahoilta. Työryhmän jäsenet valittiin sitoumusten tematiikkaan liittyvän asiantuntemuksen perusteella. Kukin työryhmän jäsen täytti kyselylomakkeen sovittuja sitoumuskohtia koskien. Raportti kirjoitettiin näiden kyselyjen pohjalta.

Peruskartoituksen tulokset ovat monin paikoin varsin kriittisiä, mutta siitä huolimatta suurimman osan sitoumuskohdista arvioitiin täyttyvän tyydyttävästi tai melko hyvin. Kestävän kehityksen kriteerit sisältyvät toimintaa ohjaaviin strategisiin linjauksiin hyvin, mutta käytännön toimien ja päätöksenteon arvioidaan usein olevan ristiriidassa näiden linjausten kanssa. Nykyisen maankäytön suunnittelun suorat tai epäsuorata vaikutukset nähdään useiden sitoumuskohtien kannalta negatiivisina. Erityisesti liikenteelliset kehityskulut nähdään huolestuttavina.

Kaupungin arvioidaan olevan oikealla polulla hallinnon kehittämisessä avoimen osallistuvan demokratian suuntaan, vaikka työtä siinä vielä riittääkin. Yhteistyössä kaupungin nähdään olleen erittäin aktiivinen niin paikallisella, valtakunnallisella kuin kansainvälisellakin tasolla. Nykyisen kaltaisen epäterveen kuntarakenteen vuoksi seudullisen yhteistyön tarve nähdään erityisen merkityksellisenä. Kuntarakenneuudistuksen toivotaan muuttavan hallinnolliset rajat lähemmäs toiminnallisen kaupunkialueen rajoja, jolloin esimerkiksi kestävä kaupunkisuunnittelu helpottuisi.

Terveyttä edistävät toimet – myös terveydenhuoltosektorin ulkopuolella vaikuttavat tekijät – nähdään ikääntyvän väestörakenteen yhteiskunnassa kriittisinä menestystekijöinä. Sosiaalisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden kannalta nähdään vallitseva segregaatiokehitys huolestuttavana.

Turun kaupunkiorganisaatio, yhtenä alueen suurimmista toimijoista, nähdään monin paikoin tahona, joka omalla toiminnallaan ja esimerkillään voisi pyrkiä aiempaa aktiivisemmin vaikuttamaan moniin kehityskulkuihin. Tällaisia ovat esimerkiksi ympäristömyötäiset hankinnat ja työmatkaliikenteen ohjaus. Monet kaupungin ja kuntalaisten toimet omaavat myös globaalin yhteyden ilmastonmuutosvaikutuksien kautta. Näihin tulisi ottaa selvä toimintalinja ilmastopoliittisen ohjelman kautta.

Johdanto

Aalborgin sitoumukset (2004) ovat jatkoa Aalborgin julistukselle (1996). Sitoumusten pyrkimyksenä on tuoda Aalborgin julistuksen visiot ja tavoitteet konkreettisen toiminnan tasolle.

Hyväksymällä Aalborgin sitoumukset maaliskuussa 2003 Turun kaupunki on sitoutunut toimimaan niiden mukaisesti ja viemään läpi sitoumuksissa kuvatun prosessin. Tämä tarkoittaa:

- Nykytila-analyysiä siitä, kuinka hyvin sitoumukset tulevat täytetyiksi nykyisessä toiminnassa.
- Yhteisölle tärkeiden ja toimenpiteitä vaativien teemojen tunnistamista.
- Määrällisten tavoitteiden ja aikarajojen asettamista yhteisön kannalta olennaisille asiakokonaisuuksille.
- Tavoitteiden toteutumisen seurantaa ja niistä tiedottamista.

Tämä raportti pyrkii kuvaamaan sitoumusten toteutumisen nykytilaa sekä arvioimaan nykyisen systeemin toimivuutta kestävän kehityksen kriteereiden tuomisessa osaksi jokapäiväistä työtä ja päätöksentekoa. Selvitystyö on tehty osana MUE 25 -hanketta. BUSTRIP-, SUSTAINMENT ja Healthy Cities -hankkeista on saatu merkittäviä synergiaetuja työn toteuttamiseen.

Turun aktiivinen ja laaja-alainen toiminta kestävän kehityksen ideologian omaksumisessa osaksi normaalia toimintaa on tuottanut monia positiivisia tuloksia ja kehityskulkuja niin kansainvälisesti kuin paikallisestikin. Esimerkkinä tästä toimivat yhtä hyvin monet lähialue- ja paikallisyhteistyöhankkeet kuin ympäristön ja ihmisten terveyden tilan kannalta positiivisena pitkään jatkuneet kehityskulut, kuten parantunut vesistöjen- ja ilmanlaatu sekä aiempaa aktiivisemmin liikuntaa harrastavat kuntalaiset. Monen asian suhteen olemme oikealla polulla, vaikka edessä onkin vielä suuria haasteita, kuten avoimen hallintotavan menetelmien omaksumisessa. Yhtälailla on havaittavissa kehityskulkuja, jotka muodostavat uhkan vielä positiivisesti kehittyville asioille. Nämä liittyvät Turussa esimerkiksi maankäytön suunnittelun ja ympäristöntilan sekä ihmisten hyvinvoinnin kausaalisuhteisiin.

MUE 25 = Managing Urban Europe 25. Lisätietoa: www.mue25.net
BUSTRIP = Baltic Urban Sustainable Transport Implementation & Planning. Lisätietoja: www.bustrip-project.net
SUSTAINMENT = Integrated Solutions for sustainability management in Baltic cities. Lisätietoja: www.sustainment-project.net

Menetelmät

Peruskartoitusta varten koottiin kaupunginjohtajan päätöksellä virkamiestyöryhmä, jonka jäsenet edustivat kunkin sitoumuksen aihepiirin osalta asiantuntijaosaamista Turun kaupunkiorganisaatiossa (yhteensä 21 henkilöä). Kukin työryhmän jäsen täytti kyselykaavakkeen (Liite 1) oman osaamisalansa mukaisten sitoumusten osalta ja pyysi siihen tarvittaessa kommentteja myös muilta asiantuntijoilta ja esimiehiltään.

Kyselyn perusteella laadittiin yhteenveto (Liite 2), jossa arvioitiin nykyisten toimintapolitiikkojen yhteneväisyyttä Aalborgin sitoumusten kanssa kaupungin strategian ja osastrategioiden kautta. Arvioinnissa huomioidut strategiat olivat:

- Turku Strategia 2005-2008
- Kestävän kehityksen ohjelma 2005-2008
- Ympäristöstrategia 2006-2009
- Henkilöstöstrategia 2006-2009
- Osaamis- ja elinkeinostrategia 2006-2009
- Liiketoimintastrategia 2005-2008
- Yleiskaava 2020

Lisäksi kunkin sitoumuksen osalta listattiin mahdollisesti muut sitoumuksen kannalta oleelliset ohjelmat ja strategiat sekä arvioitiin mahdollisia sisällöllisiä puutteita suhteessa Aalborgin sitoumuksiin (Liite 3). Samalla tarkasteltiin toimia, jotka ovat tukeneet sitoumusten toteutumista ja pyrittiin tunnistamaan mahdollisia haasteita sitoumusten toteutumisen tiellä. Kyselyn avulla pyrittiin myös löytämään sitoumuksien toetutumiseen olennaisesti vaikuttavat tekijät ja toimijat sekä mahdollisia sitoumuksen toteutumista kuvaavia indikaattoreita (Liite 4). Kunkin sitoumuksen toteutumista kuvaavan sanallisen arvion ohessa oleva mittari antaa yleiskuvan sitoumuksen toteutumisesta kaupungin nykyisessä toiminnassa. Arvio perustuu työryhmän asiantuntijoiden näkemyksiin.

Kestävän kehityksen politiikka Turussa

Kestävän kehityksen tematiikka on keskeinen osa Turun kaupungin toimintaa ja politiikkaa ohjaavaa Turku-strategiaa. Turun kaupungin kestävän kehityksen ohjelma on koko kaupungin toimeenpanoväline kohti kestävää kehitystä ja osa ympäristöjohtamisjärjestelmää. Se toimii poikkihallinnollisena ohjaustyökaluna hallintokuntien omille toimintaohjelmille.

Turun kestävän kehityksen ohjelmaa ohjaavat Turku strategia sekä muut merkittävät strategiat. Kestävän kehityksen tavoitteet voivat toteutua, kun kaupungin strategioilla ja toimintaohjelmilla on luonteva yhteys toisiinsa ja päämäärät ovat samansuuntaiset. Turun kestävän kehityksen toimintaohjelma toteuttaa maailmanlaajuisia kestävän kehityksen sitoumuksia kuntatasolla.

Kestävä kehitys osana kaupungin strategioita

Turku-strategia on keskeinen kuntalain tarkoittama kaupunginvaltuuston väline ohjata kaupungin kehitystä. Turun kaupungin strategiassa kestävä kehitys on määritelty yhdeksi viidestä keskeisestä arvosta, jotka ohjaavat kaupungin toimintaa. Turku-strategiassa halutaan turvata “taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti myös tulevien sukupolvien elämän mahdollisuudet tasapainoisella ja jatkuvalla muutoksella”.

Muita keskeisiä strategioita ja strategisen luonteen omaavia ohjelmia, joita tämän peruskartoitustyön yhteydessä tarkasteltiin, ovat henkilöstö-, ympäristö-, liiketoiminta-, palvelu, osaamis- ja elinkeino strategia sekä kestävän kehityksen ohjelma ja yleiskaava 2020. Turun kaupungin allekirjoittaessa Aalborgin sitoumukset strategioiden valmistelutyö oli jo käynnissä eikä Aalborgin sitoumuksia sellaisenaan huomioitu valmisteluprosessissa. Turku-strategia on ohjannut osastrategioiden laadintaa. Osastrategiat ovatkin suuriltaosin linjassa kestävän kehityksen periaatteiden kanssa, vaikka Aalborgin sitoumuksia vasten arvioituna useassa kohdassa on nähtävissä kehittymisen varaa (Liite 2). Liitteeseen 3 on listattu rakentavaan palautteeseen pyrkivää kritiikkiä eri sitoumuskohtien suhteesta strategioihin.

Sitoumuskohtainen tarkastelu

1 Hallinto

Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. kehittämään edelleen yhteistä pitkän tähtäimen visiotamme kestävän kehityksen kaupungista.

Sitoumus on luonteeltaan varsin laaja-alainen ja sen toteutumisen kannalta keskeisessä asemassa ovat kaupungin strategiset linjaukset, joista kestävän kehityksen ideologian tulisi heijastua jokapäiväiseen toimintaan.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turku strategiassa kestävä kehitys on määritetty kaupungin keskeiseksi arvoksi kahtena peräkkäisenä strategiakautena. Myös Ympäristöstrategiassa kestävän kehityksen ideologia on keskeisesti esillä. Henkilöstöstrategiassa toimintatavat ovat kestävää kehitystä tukevia, kuten avoin vuorovaikutus, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja yhteistyö. Kaupungin kehitystä merkittävästi ohjaavan osaamis- ja elinkeinostrategian visiot jättävät tämän sitoumuksen kannalta toivomisen varaa. Liiketoimintastrategiassa kestävän kehityksen ideologia tulee esille liiketoimintayksiköiltä edellytettävien ympäristöjärjestelmien kautta.

Sitoumuksen kannalta keskeisenä haasteena on kestävän kehityksen ideologian sisällyttäminen toimintaa ohjaavaksi periaatteeksi niin strategiatasolla kuin ruohonjuuritason arkipäivässäkin.

2. & 3. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen sekä

kutsumaan kaikki paikalliset toimijat osallistumaan tehokkaasti päätöksentekoon.

Hallinnon vuorovaikutteisuus näkyy erityisen hyvin yleiskaavassa, jonka osalta jo lakisääteisesti velvoitetaan laajamittaiseen kansalaisten osallistamiseen. Muiden keskeisten strategioiden ja ohjelmien osalta parannettavaa on enemmän. Usein kuntalaiset nähdään vain tekemisen kohteena asiakkaina. Yhteistoiminta ja vuorovaikutteisuus kansalaisten ja kolmannen sektorin kanssa ei ole keskeisesti esillä kaupungin strategisissa linjauksissa.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia on pyritty parantamaan lukuisien eri hankkeiden kautta, jotka ovat liittyneet eri teemoihin ja jotka on suunnattu eri kohderyhmille (*Aluekumppanuus, Viheralueohjelma, Nuortenturku foorumi, Viherkaava, Opus-hanke, ihminen@turku.fi, verkkohanke, sähköisen asioinnin kehittäminen, Rentukka-talkoot, EU:n tavoite 2 -ohjelma, esteettömyysohjelma, lähiliikunta, Koulut liikkeelle, Kulttuuripääkaupunki*).

Projektit eivät kuitenkaan yksin systeemiä muuta, ja rutiininomaisesta osallistuvan demokratian käytäntöjen sisällyttämisestä kaupungin arkipäivän hallintoon ollaankin vielä kaukana. Hallinnon vuorovaikutteisuus ja kansalaisten osallistuminen päätöksentekoon on pitkälti kiinni poliittisesta sitoutumisesta osallistuvan demokratian kehittämiseen sekä tahtotilan luomisesta ja riittävän osaamisen valjastamisesta toimintakulttuurin muutokseen.

Kaupunkiorganisaatiossa kestävä kehitys käsitteenä pitää sisällään ”kaiken hyvän”. Samoin mm. osallisuus ja esteettömyys edustavat hyvää ja tavoiteltavaa kaikilla hallinnonaloilla. Haasteena kaiken hyvän tavoittelussa on osaaminen, organisaation arvot ja toimintakulttuuri.

4. *avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon.*

Sitoumuksen toteutumisen kannalta on olennaista, että kaupungin strategisissa linjauksissa avoimuus, vastuullisuus ja läpinäkyvyys olisi kirjattu päätöksentekoprosessia ohjaaviksi periaatteiksi. Yleisesti ottaen voidaan todeta näiden periaatteiden heijastuvan melko hyvin keskeisten strategioiden ja ohjelmien visioista ja toiminta-ajatuksista, mutta selkeät tavoitteet ja toimenpiteet päätöksenteon kehittämisestä ovat puutteellisesti esillä.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Ilman selkeitä tavoitteita ja toimenpiteitä sinänsä hienot ja sitoumuksen mukaiset päämäärät ovat vaarassa jäädä aikomuksiksi. Lopullinen toteutusvastuu on päätöksentekijöillä ja valmistelijoilla itsellään. Suurimpana haasteena voidaan nähdä olevan valmistelevien virkamiesten sekä päätöksentekijöiden asenne. Väärällä asenteella voidaan helposti vesittää hienotkin aikeet avoimesta päätöksenteosta. Toisaalta avoimella ja vastuullisella asenteella voitaisiin helposti paikata toimintaa ohjaaviin strategioihin jääneitä puutteita.

Tahtotila ja asian kokeminen tärkeäksi, vanhojen asenteiden muuttaminen sekä henkilökunnan koulutus ja tiedotuksen resursointi ovat tämän sitoumuksen kannalta avainasemassa olevia tekijöitä. Hyviä esimerkkejä pyrkimyksestä sitoumuksen mukaiseen kehitykseen ovat olleet aluekumppanuus sekä ihminen@turku.fi -hanke. Myös kaupungin internetsivujen uudistuksessa on pyritty avoimempaan ja asukaslähtöisempään toteutukseen.

Sitoumuksen kannalta keskeistä ohjeistoa on annettu Viestinnän suuntaviivat ja käytännön ohjeet -julkaisussa. Sitoumuksen tematiikkaa käsitellään syvällisemmin Kuntaliiton koordinoimassa demokratiatilinpäätöshankkeessa, johon Turku osallistuu.

5. *työskentelemään tehokkaasti yhteistyössä naapurikuntien, muiden kaupunkien ja eri hallinnontasojen kanssa.*

Turku strategiassa huomioidaan paikallisen, alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitys niin arvoissa, toiminta-ajatuksessa kuin strategisissa painopisteissäkin.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Alueellista yhteistyötä on pantu toimeen esimerkiksi TAD Centren, V-S Agendatoimiston, V-S Energiatoimiston, Aluekumppanuusohjelman, kaupungin ja maakunnan yhteisen EU toimiston, maakunnallisen edunvalvonnan yhteistyöryhmän

(kansanedustajat, kuntien johtavat luottamushenkilöt, kuntien ja maakuntaliiton virkamiehet), kunta- ja palvelurakenneuudistushankkeen sekä muiden vastaavien prosessien kautta.

Kaupunkien välisessä yhteistyössä keskeisessä roolissa on ollut niin sanottu ”six-pack” yhteistyö eli kuuden suurimman kaupungin väliset yhteistyöryhmät hallinnon eri tasoilla ja aloilla.

Merkittäviä tulevaisuuden haasteita sitoumuksen kannalta ovat ympäristöstrategian linjaamien ympäristö-, maankäyttö-, asunto- ja kaavoituspolitiikan toteuttaminen tiiviimmässä yhteistyössä naapurikuntien kanssa yhteisten ratkaisujen löytämiseksi toiminnallisen kaupunkialueen sisällä. Myös haasteet henkilöstön saatavuuden osalta sekä osaamisen kehittämisessä ovat yhteisiä naapurikuntien ja alueen toimijoiden kuten sairaanhoitopiirin kanssa.

2 Johtaminen kohti kestävää kehitystä

Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *vahvistamaan paikallisia Agenda 21 –toimintaohjelmia tai muita paikallisia kestävän kehityksen prosesseja ja saamaan ne osaksi paikallishallinnon keskeistä toimintaa.*

Turku strategia tukee paikallisagendaa sisällyttäen kestävän kehityksen yhdeksi kaupungin keskeisistä arvoista. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Turun kestävän kehityksen ohjelman ensimmäisen kerran vuonna 2001 ja päivitetyn version vuonna 2005. Ohjelman toteutumista seurataan vuosittain kestävän kehityksen raportissa. Lisäksi Turku osallistuu kaupungissa sijaitsevan alueelisen agendatoimiston toimintaan.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turun kaupungin kestävän kehityksen ohjelma sisältää varsin laaja-alaisia visioita ja tavoitteita hallinnon eri aloilta. Täsmälliset pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet aikarajoineen jäävät kuitenkin pääosin puuttumaan. Hallintokunnat ovat laatineet omat toimintaohjelmansa, joilla ohjelman tavoitteisiin pyritään. Sisäistä auditointijärjestelmää ei kuitenkaan ole rakennettu seuraamaan toimintaohjelmien toteuttamista ja vaikuttavuutta. Myös selkeä henkilöstön kouluttamisohjelma, jolla pyrittäisiin turvaamaan kestävän kehityksen prosessien saaminen osaksi paikallishallinnon toimintaa, puuttuu. Sitoumuksen käytännön toteutuksen voidaan nähdä olevan vakaalla pohjalla vain niissä liikelaitoksissa ja yksiköissä, joille on laadittu ympäristöjärjestelmä. Kaupungissa olisi tarpeen tarkastella kattavan, yleisesti tunnustettujen standardien (ISO, EMAS) mukaisen, kestävyyden hallintajärjestelmän käyttöönottoa.

2. *yhtenäiseen johtamiseen kohti kestävää kehitystä. Perustamme toimintamme ennalta varautumisen periaatteelle ja huomioimme EU:n valmisteilla olevan kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian.*

Turku strategian toiminta-ajatuksen yhtenä perustana on mainittu kestävä kehitys, mutta ennaltavarautumisen periaatetta ei sellaisenaan ole mainittu. EU:n kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian tematiikkaa tulee huomioiduksi melko hyvin niin yleiskaavassa kuin ympäristöstrategiassakin, vaikka

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

se olikin vasta luonnosvaiheessa ympäristöstrategian päivittämisen aikaan.

Turun kaupunki on ollut kestävän kehityksen asioissa edelläkävijä ja kansainvälisestikin aktiivinen toimija. Kaupungin kestävän kehityksen ohjelma on järjestyksessään jo toinen sisältäen sekä visioita, tavoitteita, että toimintaohjelman mittareineen. Kestävän kehityksen ohjelma nähdään kuitenkin ympäristöstrategiaa toimeenpanevana ohjelmana sen sijaan, että se nähtäisiin osastrategioita ohjaavana, jolloin sitoumuksen mukainen yhteinen johtaminen kohti kestävää kehitystä pystyttäisiin selkeämmin linjaamaan.

Turun strategioiden ja ohjelmien kauniit ajatukset ovat EU:n kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian sisältöjen kannalta jääneet monelta osin vain kauniiksi ajatuksiksi. Kaupunkirakenteen hajautuminen uhkaa tehdä todeksi juuri niitä uhkakuvia, joita aihekohtaisessa strategiassa luetellaan: huono ilmanlaatu, liikenneongelmat ja –ruuhkat, ympäristömelu, kasvihuonekaasupäästöt.

3. *asettamaan tavoitteet ja aikataulut Aalborgin sitoumuksien puitteissa ja luomaan Aalborgin sitoumuksien seuranta- ja arviointijärjestelmän sekä noudattamaan sitä.*

Turku jatkoi pitkän linjan työtään kestävän kehityksen pioneerina allekirjoittamalla Aalborgin sitoumukset vuonna 2004. Kaupungin hallitus hyväksyi ne keväällä 2005. Sitoumusten sisältämää Aalborgin prosessia ollaan toteuttamassa. Aalborgin sitoumusten seurantajärjestelmä tullaan sisällyttämään osaksi nykyistä kestävän kehityksen seurantajärjestelmää.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turku on myös mukana EU rahoitteisessa Managing Urban Europe 25 -hankkeessa, jonka lähtökohtana ovat Aalborgin sitoumukset ja niiden mukaisten toimintatapojen edistäminen. Lisäksi Turku on aktiivisesti mukana Suomen Aalborg -verkoston sekä Baltic Nordic Aalborg Commitments -verkoston toiminnassa, jotka osaltaan ovat tukeneet ja innovoineet sitoumusprosessin alulle panoa ja läpiviemistä.

Sitoumuksen kannalta keskeisessä roolissa ovat Aalborgin peruskartoitustyöryhmä, kestävän kehityksen raportoinnin työryhmä sekä kestävän kehityksen ohjelman tavoitteiden täsmentämistyöryhmä.

Haasteeksi sitoumuksen osalta voidaan nähdä poliittisen tahdon löytäminen sitoutumisessa päättämään kestävän kehityksen määrällisistä tavoitteista ja prioriteeteista sekä näiden sitoumusten ulottaminen päätöksentekoon ja toimintaan kaikilla hallinnon sektoreilla.

4. *takaamaan, että kestävyyteen liittyvät asiat ovat keskeisesti mukana kaupunkien päätöksenteossa ja että voimavarojen jakaminen perustuu tehokkaisiin ja laajoihin kestävän kehityksen kriteereihin.*

Kestävän kehitykseen liittyvien asioiden sisältyminen kaupungin päätöksentekoon on pyritty huomioimaan tuomalla kestävä kehitys niin toiminta-ajatuksen perustaksi kuin keskeiseksi arvoksikin sekä laatimalla kaupungille kestävän kehityksen ohjelma. Kestävyyden näkökulman kattavan huomioimisen takaaminen päätöksenteossa ja toiminnassa edellyttäisi, että kestävän kehityksen ohjelman rooli olisi sektoristrategioita ohjaava ja asetettujen tavoitteiden ja arvojen toteutuminen varmennettaisiin esimerkiksi

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

säännöölisen sisäisen auditoinnin kautta. Päätöksien tulisi myös olla linjassa hyväksyttyjen strategioiden kanssa.

5. *tekemään yhteistyötä Euroopan kestävän kehityksen kaupunkien kampanjan ja sen verkostojen kanssa voidaksemme seurata ja arvioida tavoitteidemme saavuttamista.*

Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen kampanja (ESCC) käynnistettiin toukokuussa 1994 Aalborgissa Tanskassa. Kampanjaa tuetaan seuraavien organisaatioiden kautta: Council of European Municipalities and Regions (CEMR), United Towns Organisation (UTO), Eurocities, World Health Organisation (WHO)-Healthy Cities Project, ICLEI - Local Governments for Sustainability, joista kolmen viimeksi mainitun toimintaan Turku on osallistunut aktiivisesti. Turussa on myös järjestetty verkoston yksi suuri alueellinen kokous. Sitoumuksen kannalta on tärkeätä löytää osaavia työntekijöitä, jotka ovat valmiita kehittämään kaupungin toimintaa kestävän kehityksen kriteereiden mukaiseksi kansainvälisen yhteistyön kautta.

Sitoumus toteutuu:

- [x] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [ ] Melko huonosti
- [ ] Huonosti

3 Yhteiset luonnonvarat

Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.
Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme koko yhteisömme laajuisesti:

1. *pienentämään primaarienergian kulutusta ja lisäämään uusiutuvan energian osuutta.*

Turku strategia tukee sitoumusta määrittämällä kriittisiksi menestystekijöiksi vastuullisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan. Tätä on toimeenpantu monin tavoin. Turun kaupunki on sähkönhankintansa osalta päättänyt, että vähintään neljä prosenttia ostetusta kokonaissähköenergiasta on tuulivoimalla tuotettua. Kaupungin kiinteistöistä vastaava tilalaitos on pyrkinyt energian säästöön muun muassa ESCO – energiansäästökonseptin kautta.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Kaupungin omistaman Turku Energian myymä sähkö tulee pohjoismaisesta sähköpörssistä, jossa uusiutuvien energianlähteiden osuus on 64 prosenttia. Turussa käytettävästä kaukolämmöstä noin 65 prosenttia tuottaa Fortum kivihiilellä. Turku Energia on viime vuosina panostanut voimakkaasti omassa kaukolämpöenergian tuotannossaan uusiutuviin energialähteisiin, joista esimerkkinä vuonna 2001 rakennettu puupolttoaineita käyttävä Orikedon lämpökeskus. Muita ympäristömyötäisiä hankkeita ovat olleet vanhaan kaasukelloon rakennettu lämpöakku, jonka avulla pystytään vähentämään öljyn käyttöä energiantarpeen kulutushuipuissa sekä Topinojan kaatopaikkakaasujen hyödyntäminen lämpöenergiaksi. Vuonna 2008 valmistuu uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakennettava lämpöpumppu. Lisäksi Turku Energia on mukana useissa ympäristömyötäisissä hankkeissa: Turku Energia osallistuu osakkuuden kautta Hyötytuulipuisto tuulivoiman lisärakentamiseen sekä Turun Seudun Maakaasu ja Energiatuotannon kautta yhtiö käy neuvotteluja maakaasuvoimalaitosten rakentamisesta Turun seudulle. Turku Energia omistaa osuuden myös norjalaisesta vesivoimalasta.

Energian säästön ja uusiutuvien energiamuotojen käytön haasteina ovat niin yksilötason kulutustottumukset ja toimintatavat kuin poliittisessa päätöksenteossa vallitsevat asenteetkin. Käytännön työtä energiansäästön edistämiseksi tekee Turussa muun muassa Varsinais-Suomen energiatoimisto.

2. *parantamaan veden laatua, säästämään vettä ja käyttämään sitä tehokkaammin.*

Kaupungin keskeisissä strategisissa linjauksissa hyvä vedenlaatu on huomioitu pääsääntöisesti hyvin. Vesihuoltoa on suunniteltu pitkäjänteisesti ja viime vuosien suurimmat ympäristöinvestoinnit ovat liittyneet vesihuollon turvaamiseen ja laatuun. Vesistöjen laadun ja vedensäästämisen puolesta on kampanjoitu aktiivisesti Varsinais-Suomen Agendatoimiston ja Turun vesilaitoksen kautta. Panostukset kaupungin ainoan merkittävän järven kunnostukseksi ovat olleet huomattavia ja jatkuneet pitkään, minkä ansiosta järven tilaa on saatu kohennettua.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Yleisesti ottaen sekä juomaveden että Turun vesistöjen laatu on viime vuosikymmeninä parantunut. Tosin Turun ympäristön merialueen tilasta kertovassa raportissa vuodelta 2004 kiinnitetään huomiota rehevöitymisen vaikutukseen Airiston veden laadussa. Raportin mukaan Airiston veden laatu ja yleinen käyttökelpoisuus olivat vuonna 2004 heikentyneet aiempiin vuosiin verrattuna. Tämä selittyy poikkeuksellisen sateisella kesällä, koska Turun edustan meriveden laatuun vaikuttaa olennaisesti Aurajoen tuoma kuormitus. Sateisena kesänä valumavedet kuljettavat mukanaan Aurajokeen ja edelleen Airistolle poikkeuksellisen paljon sedimenttejä ja ravinteita pelloilta.

Sitoumuksen kannalta merkittäviä haasteita kaupungille ovat yleisesti Itämeren hälyttävästi heikentynyt tila, tekopohjavesihankkeen toteuttaminen sekä vesijohto- ja viemäriverkostojen suuri korjaustaakka.

3. *edistämään ja lisäämään biologista monimuotoisuutta sekä laajentamaan ja hoitamaan luonnonsuojelu- ja viheralueita.*

Sitoumuksen sisältämät asiakokonaisuudet on huomioitu keskeisissä strategisissa linjauksissa hyvin. Turulle ollaan laatimassa viheralueohjelmaa poikkeuksellisen avoimen prosessin kautta. Ohjelma sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Turun kaupunki omistaa noin 5 000 ha metsää. Metsille on laadittu hoitosuunnitelma, joka huomio metsiä erittäin monipuolisesti eri käyttösoveltuvuuden mukaan luonnon monimuotoisuus huomioiden. Vain osaa metsistä hoidetaan puhtaasti talousmetsinä.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Sitoumuksen mukaisia toimia ovat olleet muun muassa pyrkimys luoda keskustan tuntumaan Kansallinen kaupunkipuisto sekä Turun ja lähikaupunkien kaupunkiympäristöihin ulottuvien Natura 2000 -alueiden hoitoon keskittynyt hanke Urbaanit Natura 2000 -alueet. Turun merkittävimmän luontokohteen Ruissalon saaren luonnon perusselvitys sekä Natura 2000 -ohjelman toteuttaminen ovat myös merkittäviä sitoumusta toteuttavia toimia.

Sitoumuksen kannalta vaikuttavimmat tekijät ovat maankäytön suunnittelu, asunto- ja maankäyttöpoliittinen ohjelma ja luonnonhoitotoimet. Kaupunkirakennetta on viime

vuosina levitetty rakentamalla laajoja pientaloalueita, vaikka väkiluku ei ole kasvanut. Tämä on väistämättä johtanut luontoarvojen heikentymiseen kyseenalaisin perustein, vaikka kaavoituksen yhteydessä onkin merkittävimmät luontokohteet pyritty suojelemaan S- tai SL-merkinnöin. Näiden alueiden rauhoittamiseen luonnonsuojelulain nojalla ei kuitenkaan ole pyritty systemaattisesti. Kaupungilta puuttuu myös ympäristön tilan seurantaohjelma, joka riittävissä määrin kattaisi luonnon monimuotoisuuden seurannan.

Sitoumuksen kannalta haasteena on riittävä luonnonsuojelun suunnittelun ja toimeenpanon resurssointi sekä luontoarvojen priorisointi maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa.

4. *parantamaan maaperän laatua, suojelemaan ekologisesti tuottavaa maata ja edistämään kestävää maa- ja metsätaloutta.*

Turku on kartoittanut mahdollisesti pilaantuneet maa-alueet perustuen maankäytön historiaan. Tätä tietokantaa hyödynnetään maankäytön suunnittelussa. Kaavoituksen yhteydessä maaperän pilaantuneisuus velvoitetaan analysoimaan ja tarvittaessa puhdistamaan pilaantuneet maamassat. Huomiota on kiinnitetty myös aiemman telakkatoiminnan saastuttamiin merenpohjan sedimentteihin.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turun metsien hoitoa ohjataan metsänhoitosuunnitelmalla, jonka sisältöön kansalaiset saavat vaikuttaa. Metsänhoitosuunnitelma huomioi metsien käyttömahdollisuuksia erittäin laaja-alaisesti. Vain osaa metsistä hoidetaan puhtaasti talousmetsinä. Turun kaupungin metsänhoito on myös PEFC sertifioitu kestävän metsänhoidon turvaamiseksi.

Turun kaupungin omistamilla peltoalueilla harjoitetaan maataloutta, joka perustuu tarkkaan viljelysuunnitelmaan ja viljelykiertoon. Suurin osa pelloista on vuokrattu lähialueen viljelijöille. Kaupunki määrittelee vuokrasopimusta tehdessä alueen käyttötarkoituksen.

Sitoumuksen kannalta keskeisenä haasteena on ekologisten näkökulmien ja alueiden käytön välinen yhteensovittaminen. Myös erittäin kalliisti puhdistettavissa olevat saastuneet merenpohjan sedimentit ovat lähitulevaisuudessa ratkaistavaksi tuleva ongelma.

5. *parantamaan ilmanlaatua.*

Nykyisissä keskeisissä strategisissa linjauksissa ilmanlaadulliset tekijät on huomioitu yleisesti ottaen hyvin. Ilmanlaatua on seurattu jo vuosien ajan systemaattisesti yhteistyössä alueen suurimpien yritysten kanssa. Kaukolämpöverkon rakentaminen ja teollisuuden vähentyneet päästöt ovat merkittävästi parantaneet ilmanlaatua rikkidioksidipitoisuuksien osalta. Nykyisin ilmanlaadun kannalta merkittävin tekijä on liikenne, josta syntyy typen oksidi- ja hiukkaspäästöjä. Liikenteen määriin vaikuttavat erityisesti yleiskaavatason suunnittelu sekä liikennesuunnittelu, joilla luodaan riittävät edellytykset kestävyyden kriteerit täyttäville joukko- ja kevytliikenteelle. Sitoumuksen kannalta merkittävimmät haasteet liittyvätkin maankäytön ja liikenteen suunnitteluun.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

4 Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat

Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme koko yhteisömme laajuisesti:

1. *välttämään ja vähentämään jätettä ja lisäämään uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.*

Kestävän kehityksen kriteerit ovat olleet jo vuosia Turun jätehuollon kehittämisen perustana ja jätteiden syntypaikkalajittelu on pitkälle kehittynyttä. Jätehuoltomääräyksillä halutaan lisätä jätteiden hyödyntämistä sekä materiaalina että energiantuotannossa. Jätteiden hyödyntämisaste on pitkään ollut valtakunnan kärkitasoa.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Jätteiden vähentämisen osalta on tehty aktiivista tiedotus- ja valistustoimintaa yhdessä alueen kuntien omistaman Turun Seudun Jätehuolto Oy:n kanssa. Turku on myös osallistunut alueellisiin ja valtakunnallisiin kampanjoihin jätteiden vähentämisen, kierrätyksen ja hyötykäytön lisäämisen puolesta. Tavoitteet jätteiden vähentämiseksi on vaikea saavuttaa, koska yleinen talouskasvu ja nykyiset kulutustottumukset johtavat päinvastoin jätteitä lisäävään suuntaan. Markkinavoimien lisäksi jatkossa avainasemassa on jokainen kuntalainen elämäntapoineen ja asenteineen.

Suuri osa jätteestä syntyy yritystoiminnasta, jossa jätteiden vähentämistä ohjaa ensisijaisesti taloudelliset seikat. Tuotantoprosesseissa ollaan valmiita minimoimaan jätteen määrää ja hyödyntämään se, mutta markkinoinnissa ja tuotteiden pakkauksissa käytetään usein tarpeettomasti materiaaleja, jotka kuluttajalle siirtyessään muuttuvat jätteeksi. Kierrättämisen taloudellisten kannustimien sekä jätehuoltosäädösten kehittäminen onkin merkittävässä asemassa sitoumuksen täyttymisen kannalta.

2. *käsittelemään jätettä parhaiden käytäntöjen standardien mukaisesti.*

Jätehuoltomääräyksin on pyritty jatkuvasti kehittämään jätteiden käsittelyä parhaiden käytäntöjen ja standardien mukaiseksi. Määräykset noudattavat EU:n ja Suomen jätehuoltoa koskevia säädöksiä. Määräyksistä on muun muassa tehty runsaasti tiedotusmateriaalia lehtiin, järjestetty isännöitsijöille tilaisuuksia ja käyty yrityksissä kertomassa uudesta lajittelusta. Sitoumuksen kannalta erityisen merkittäviä asioita ovat jätehuoltomääräyksien jatkuva kehittäminen, lajittelu ja kierrätystottumuksien ohjaaminen sekä tuottajavastuun kehittäminen.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

3. *välttämään tarpeetonta energiankulutusta ja parantamaan energian loppukäytön tehokkuutta.*

Kaupunki on yleis-strategiassaan sitoutunut kestävään ilmasto- ja ympäristöpolitiikaan. Muissa keskeisissä strategioissa kestävää luonnonvarojen käyttöä ja energiatehokkuutta ei pääsääntöisesti ole priorisoitu. Energian säästöön on pyritty systemaattisesti muun muassa tilalaitoksen ESCO –konseptin kautta. Kaupungin toimitiloissa lämmön ja sähkönkulutuksen vähennystavoitteisiin

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

ei ole kaikin osin ylletty, mutta kulutus ei myöskää ole merkittävissä määrin viime vuosina kasvanut. Sitoumusta on toteutettu myös tukemalla aktiivisesti Varsinais-Suomen Energiatoimiston toimintaa. Toimiston tavoitteena on lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä, energiansäästöä ja energiatehokkuutta.

Koko yhdyskuntaa tarkasteltaessa voidaan todeta sähkönkulutuksen 2000-luvulla Turussa kasvaneen hiljalleen, johon ovat vaikuttaneet ainakin sähkön suhteellisen halpa hinta sekä talouskasvu. Päästökaupan ja sähkömarkkinoiden vapautumisen voidaan olettaa näkyvän lähivuosina kohonneiden hintojen kautta myös alentuneina kulutuslukuina.

Kulutustottumusten muuttuminen ja kulutuksen seurantajärjestelmien kehittäminen ovat sitoumuksen kannalta merkittäviä haasteita.

4. *tekemään kestäviä hankintoja.*

Uuteen kestävän kehityksen ajatusta noudattelevaan hankintalainsäädäntöön perustuvat koko kaupungin hankintasäännöt uudistetaan vuoden 2006 loppuun mennessä. Nykyisen hankintaohjeiston puitteissa kestävän kehityksen näkökulmaa on pyritty tuomaan esiin muun muassa Hymonet -yhteistyön kautta (Efektia), osallistumalla ekohankintaverkoston toimintaan muiden suomalaisten kaupunkien kanssa. Parhaillaan on käynnistymässä Motivan ja Efektian kanssa Green Labels Purchase -hanke, jonka tavoitteena on edistää energiatehokkuuden merkitystä hankinnoissa.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Etenkin keskitettyjen hankintaryhmien osalta (elintarvikkeet, tekstiilit, pesu- ja puhdistusaineet, toimistotarvikkeet) on tarjouspyyntöön liitetty joko ehdottomana vaatimuksena tai kokonaistaloudellisen edullisuuden arviointitekijänä ympäristömyönteisyys. Elintarvikkeiden ja kalusteiden osalta esimerkiksi pakkausmateriaalien kierrätysmahdollisuus tai uusiokäyttö ja sitä myötä jätteen väheneminen on yksi tällainen arviointikriteeri.

Kestävien hankintojen kannalta hankintamenettelyä on kehitetty määrätietoisesti, mutta käytännön toteutuksen kannalta sosioekonomiset haasteet ovat tiettyjen tuotteiden osalta erittäin suuret.

5. *tehokkaasti edistämään kestävää tuotantoa ja kulutusta, erityisesti ekomerkittyjä, luomu-, eettisiä ja reilun kaupan tuotteita.*

Ympäristömerkittyjä tuotteita on kaupungin sopimustuotteissa useita kymmeniä. Elintarvikkeiden osalta luomutuotteita on hankittu lähinnä teemapäivien yhteydessä tarjolle. Sitoumuksen mukaisten tuotteiden hankinnassa on haasteena usein näiden tuotteiden korkea hintataso ja rajalliset elintarvikemäärärahat. Markkinoiden tunteminen ja toimittajayhteistyön ylläpitäminen on sitoumuksen kannalta välttämätöntä ja vaatii jatkuvaa työtä. Sitoumuksen mukaisten tuotteiden hankintaosuudet ovat kaupunkiorganisaatiossa jääneet marginaalisiksi.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

5 Suunnittelu

Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita.*

Strategiatasolla sitoumuksen sisältö on huomioitu hyvin, vaikka joiltakin osin toteutukseen tähtäävät toimenpide-ehdotukset jäävät puutteelliseksi.

Turussa vapautuu varsin runsaasti maa-alueita sekä teollisuuden että julkisten toimintojen rakennemuutosten takia. Hylättyjen alueiden maankäytön muutokset ovat tapahtuneet yleensä maanomistajan aloitteesta.

Turussa on muutettu uuteen käyttöön muusta käytöstä hylättyjä alueita jo 1960-luvulta alkaen, jolloin ensimmäiset jokisuun teollisuusalueet vapautuivat teollisuuskäytöstä. 1990-luvulla ja 2000 – luvun alussa kaavoitettiin ja muutettiin useita teollisuuskäytöstä hylättyjä alueita asuin- ja työpaikka-alueiksi.

Täydennysrakentaminen on 1990-luvun ja 2000-luvun alun aikana lisännyt Turun keskustan asukas- ja työpaikkamäärää. Useilla alueilla on toteutettu arkkitehtonisesti ja rakennusperinnön kannalta onnistuneita julkisia rakennuksia kuten Turun Taideakatemian rakennukset sekä Åbo Akademin Arken -kortteli. Asuin- ja liikerakentamisen ratkaisut ovat olleet laadultaan keskinkertaisia. Parhaillaan ollaan vastaavasti kaavoittamassa ja toteuttamassa useita uusia samankaltaisia alueita kuten Kakola, Linnanfältti, Ratapihan ympäristön alueet, Telakkarannan alue, Vähä-Heikkilän kasarmialue, Iso-Heikkilän jätevedenpuhdistamon ja kaupungin varikon alue sekä Raunistulan teollisuusalue.

Esikaupunkialueella hylättyjen tai epäsuotuisten alueiden kehittäminen ei ole aina ollut yhtä menestyksellistä. Liikenteellisesti hankalien tai liikenneväylien halkomien alueiden kuten Vienolan ja Muhkurin välisen alueen, Itäharjun teollisuusalueen ja Halisten keskeisen alueen kaavoitus ei ole edennyt. Pahaniemessä ja Pansiossa hylättyjä teollisuusalueita on hyödynnetty satamatoimintojen laajentamiseen. Liikenneväylien halkomat esikaupunkialueen hylätyt ja epäsuotuisat alueet ovat monine ongelmineen haasteellisia kehityskohteita.

Eräs uudelleenkäyttöön liittyvä merkittävä haaste on laajojen uudistettavien alueiden kytkeminen muuhun kaupunkirakenteeseen ja liikenneverkkoon. Tähän asti uudistettavat alueet ovat kytkeytyneet varsin ongelmattomasti nykyiseen liikenneverkkoon ja kaupunkirakenteeseen ”suurkortteleina”.

2. *välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle.*

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Keskeiset osastrategiat ja ohjelmat huomioivat sitoumuksen sisällön hyvin, mutta asettavat samalla ristiriitaisia tavoitteita asumisrakentamisen lisäämisestä kaupungin reuna-alueilla. Turussa ja Turun kaupunkiseudulla kaupunkirakenne ja palvelurakenne hajautuvatkin jatkuvasti. Erityisesti kehitykseen vaikuttavat seuraavat tekijät:

- Turun kunta suuntautuu pohjois-eteläsuunnassa Kakskerrasta Paattisiin, kun taas yhtenäinen kaupunkitaajama ulottuu itä-länsisuunnassa Naantalista Piikkiöön. Kaupunkiseudulla on lisäksi runsaasti pieniä kaupunkeja ja kyliä, jotka kuuluvat yhtenäiseen työmarkkina- ja palvelualueeseen.
- Turun seudun kunnat kilpailevat "hyvistä veronmaksajista", sekä yrityksistä että asukkaista keskenään. Tämän vuoksi yhteistyö kaupunkirakenteen ja palveluiden hajautumisen hidastamiseksi tai pysäyttämiseksi on vaikeaa, jopa mahdotonta.
- Maakuntakaava on liian yleispiirteinen estääkseen kaupunkirakenteen hajautumisen. Useille suotuisille alueille ei pystytä ohjaamaan tehokasta maankäyttöä, koska ne eivät ole kyseisen kunnan kiinnostuksen kohteina. Maakuntakaavassa osoitetun keskusakselin Naantali - Raisio - Turku - Kaarina - Piikkiö kehittäminen on ollut vähäistä. Näistä tekijöistä johtuen erityisesti Turussa joudutaan hyödyntämään epäedullisia alueita.
- Turun seudun autopohjaisia liikekeskuksia kehitetään jatkuvasti. Hypermarket-tyyppinen kauppa on jo voittanut päivittäistavaran myynnissä aluekeskukset ja lähikaupat Turun kaupunkikeskustaa ja suurimpia lähiöitä lukuun ottamatta. Erityisesti Länsikeskus (kehitetty 1989 alkaen), Mylly (2003) sekä Skanssiin toteutettava uusi liikekeskus kilpailevat myös erikoistavarakaupasta Turun keskustan kanssa. Kaavoitus ei käytännössä rajoita uusien liikekeskusten toteuttamista ja vanhojen laajentamista.
- Vaikka täydennysrakentamista toteutetaan jatkuvasti Turun keskustan ympäristössä sekä aluekeskusten läheisyydessä, sitä ei ole asetettu etusijalle verrattuna kaupunkirakenteen laajenemiseen.
- Pientaloalueita laajennetaan jatkuvasti rakentamattomille alueille sekä Turussa että ympäristökunnissa. Alueita rakennetaan sekä suunnitellusti että poikkeuslupiin ja perusrakennusoikeuteen perustuen.
- Julkisia peruslähipalveluja (päiväkoti, ala-asteen koulu) ei pystytä tarjoamaan kaikille asukkaille 700 m kävelyetäisyydellä. Lähipalvelut on mahdollista järjestää vain alueilla, joilla lähipalveluille on noin 4000 asukkaan väestöpohja. Saarten ja pohjoisen uusilla pientaloalueilla väestöpohja on liian alhainen. Osalla vanhoista alueista väestö puolestaan vähenee ja vanhenee siten, että lähipalveluita ei pystytä ylläpitämään.

Sitoumuksen kannalta keskeinen haaste on poliittisen tahdon löytyminen täydennysrakentamisen priorisointiin, toimivaan alueelliseen yhteistyöhön ja kuntarakenneuudistuksen perustamiseen toiminnalliseen kaupunkialueeseen.

3. *varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa.*

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turun keskusta on säilyttänyt asemansa Turun seudun merkittävimpänä asuntoalueena. Keskustan suuralueella 01 asuu noin 51 500 asukasta, noin 1/6 koko seudun asukkaista. Alueella on noin 50 000 työpaikkaa, 38 prosenttia koko seudun työpaikoista. Keskustan asukas- ja työpaikkaluku nousi 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa täydennysrakentamisen seurauksena. Keskustassa lähipalvelujen taso on korkea. Keskustan väestörakenne painottuu kuitenkin nuoriin sekä iäkkäisiin, ja lapsiperheiden osuus on vähäinen. Autoliikenteen aiheuttamat ilmansaaste-, melu-, ja liikenneturvallisuushaitat keskittyvät keskustaan. Turun keskustaan johtavien sisääntulokohtien kapasiteetti on kokonaan käytössä, ja autoliikenteen lisääntyminen nykyisestä johtaisi ruuhkautumiseen.

Turun kaupunkikeskustalla on hyvä saavutettavuus kävellen ja joukkoliikenteellä sekä runsaasti mahdollisia asukkaita vahvan asukas-, palvelu- ja työpaikkapohjan takia. Paikalliset lähipalvelut ovat tyydyttäviä myös useimmissa Turun vanhemmissa esikaupungeissa ja lähiöissä (suuralueet 3 – 8). Kaikilla uusilla asuntoalueilla riittäviä lähipalveluja ei pystytä tarjoamaan alhaisen väestöpohjan takia. Päivittäis- ja erikoistavarakauppa ovat keskittymässä suuriin autopohjaisiin liikekeskuksiin keskustan ulkopuolelle (Ks. analyysi kohdassa 5.2).

Työpaikka-alueita sijaitsee tasapuolisesti mantereen puoleisen Turun eri alueilla. Työpaikkatarjonnan suhteen suurin ongelma-alue ovat Turun saaret (Hirvensalo, Satava ja Kakskerta), jonne ei voida sijoittaa teollisuutta ja varastointia, ja toimistojen sekä suurten palvelulaitosten sijoittaminen on liikenneyhteyksien takia vaikeaa.

4. *takaamaan kaupunkien rakennuskulttuurin asianmukaisen säilyttämisen, kunnostuksen ja (uudelleen) käytön.*

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turku on Suomen vanhimpana kaupunkina tunnettu historiastaan ja kulttuuristaan. Näitä arvoja on myös korostettu useissa strategioissa ja ohjelmissa muun muassa pyrkimällä vaalimaan historiallista monikerroksellisuutta sekä rakentamaan elävää ja luovaa kulttuurikaupunkia.

Käytännön toimia rakennuskulttuurin asianmukaiseksi säilyttämiseksi ovat olleet esimerkiksi maakuntamuseon ja yleiskaavatoimiston yhteistyönä laadittava arvokkaiden rakennusten paikkatietokanta, keskustan osayleiskaava-alueen rakennusten suojelutilanteen selvitys, kansallisen kaupunkipuiston perustamiseen liittyvät selvitykset, arkkitehtuuripoliittisen ohjelman valmistelu sekä Turussa järjestetty kansainvälinen arkkitehtuurin kesäkoulu 2006. Lisäksi historiallisen monikerroksellisuuden laadukkaan toteuttamisen turvaamiskesi on keskusta-alueen suuremmista täydennysrakentamisen kohteista järjestetty arkkitehtikilpailuja. Hyvinä esimerkkeinä vanhojen rakennusten yleisesti onnistuneena pidetystä kunnostuksesta ja uudelleen käytöstä toimivat Turun taideakatemian tilat sekä Åbo Akademin Arken.

Useissa kohteissa tärkeä rooli rakennuskulttuurin vaalimisessa on ollut ja on edelleen kansalaisjärjestöillä, jotka ovat olleet erityisen aktiivisia rakennuskulttuurin suojelussa. Osittain näiden järjestöjen ansiota on, että Turussa on säilynyt muutama melko yhtenäinen vanha puutalokortteleiden alue (esim. Port Arthur ja Piispankatu).

1950-luvulta 1980-luvulle Turun keskustasta on ehditty purkaa laaja joukko arvokiinteistöjä, joiden tilalle on rakennettu ajalleen tyypillisesti vähemmän ilmeikkäitä rakennuksia. Kaupungin nykyisistä rakennuskulttuuriakin vaalimaan pyrkivistä strategisista linjauksista ja kansalaisjärjestöjen aktiivisuudesta huolimatta vanhaa rakennuskantaa puretaan yhä edelleen uudisrakentamisen tieltä. Markkinatalousympäristössä onkin rakennuskulttuurin säilyttämisen kannalta suurena haasteena suojelun saaminen myös taloudellisesti järkeväksi vaihtoehdoksi.

5. *noudattamaan kestävän suunnittelun ja rakentamisen vaatimuksia ja edistämään korkealaatuista arkkitehtuuria ja rakennusteknologiaa.*

Kaupungin strategiset linjaukset huomioivat sitoumuksen sisältämät asiakokonaisuudet melko hyvin. Kestävän kehityksen ohjelmassa tavoitteena on muun muassa tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen suunnittelu- ja rakennushankkeiden sekä hankintojen ympäristöystävällisyyttä ja elinkaarta lisäämällä.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turun kaupungille ei ole laadittu erityistä kestävän tai ekologisen rakentamisen ohjelmaa, mutta parhaillaan on valmisteilla Turun kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma pyrkii kertomaan kuinka elinympäristöämme tulee kehittää ja hoitaa, jotta kaupunki siirtyy elinvoimaisena jälkipolville. Ohjelman tavoitteena tullee olemaan muun muassa arkkitehtuuriltaan korkeatasoisen rakentamisen turvaaminen. Kestävää ja korkeatasoista rakentamista pyritään edistämään myös rakentamismääräysten kautta, joissa esimerkiksi energian kulutukseen liittyvät määräykset ovat tiukentuneet. Lisäksi rakentamisen teknisellä ohjauksella neuvotaan rakentajia valitsemaan hyviksi tiedettyjä ja kestäviä ratkaisuja.

Aiempina vuosikymmeninä, erityisesti1960- ja 70-lukujen nopean kaupungistumisen aikana, toteutettu rakentaminen on osoittautunut laadultaan heikoksi ja koitunut sekä asukkaille että yhteiskunnalle kalliiksi. Tuolloin rakentamisessa käytettiin myös monia terveydelle ja ympäristölle haitallisia aineita, joiden käytöstä on nyttemmin pääosin luovuttu. Nykyrakentamisen laadullisia haasteita näyttäisivät olevan muun muassa homeongelmat ja sisäilman laatu sekä rakentamisen sovittaminen luontevaksi osaksi Turun arvokasta kulttuurihistoriallista miljöötä.

6 *Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä*

Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja.*

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Sitoumuksen kannalta keskeisissä strategioissa on kestävien liikennemuotojen kehittäminen huomioitu kohtalaisesti.

Tarve yksityisautoiluun lisääntyy jatkuvasti Turussa ja Turun kaupunkiseudulla, koska kaupunkirakenne ja palvelurakenne hajautuvat.

Erityisesti kehitykseen vaikuttavat seuraavat tekijät:
- Kaupunkirakenteen hajautumisen seurauksena matkat pitenevät, jolloin autoliikenteen osuus ja matkasuorite kasvavat.
- Autopohjaiset liikekeskukset houkuttelevat ihmisiä tekemään päivittäis- ja erikoistavaraostokset autolla.
- Saarten ja pohjoisen uusilla pientaloalueilla pitkät etäisyydet työ- ja opiskelupaikkoihin sekä palveluihin suosivat auton käyttöä. Satava - Kakskerran osayleiskaavaa varten laaditun karkean liikennemallinnuksen tulosten mukaan ko. saarten liikennemuotojakaumasta 87 – 89 prosenttia olisi autolla (muualla Turussa noin 50 %) ja matkasuorite noin 32 - 40 km (muualla Turussa noin 20 km) liikenneverkkoratkaisusta ja palvelutarjonnasta riippuen. Esitetty Hirvensalon, Satavan ja Kakskerran asukasmitoitus, 30 000 asukasta, nostaisi keskimääräistä asukaskohtaista liikennesuoritetta koko kaupungissa noin 15 prosenttia sekä autoliikenteen kulkumuoto-osuutta noin 2-3 prosenttia.
- Kävely, pyöräily ja joukkoliikenne ovat kilpailukykyisiä vain alueilla, joilla on peruspalvelut (päiväkoti, ala-asteen koulu, päivittäistavarakauppa) kävelyetäisyydellä. Lähipalveluita ei kuitenkaan pystytä tarjoamaan kaikilla alueilla.
- Pääosa autoliikenteen melu-, ilmansaaste-, ja liikenneturvallisuushaitoista kohdistuu Turun keskustaan sekä pääteiden varren vanhoihin pientalo- ja kerrostaloalueisiin, alentaen niiden vetovoimaa.
- Pysäköintipaikat on esitetty kaavoituksessa sitovina normeina, jolloin pysäköinnin kustannukset kohdistuvat sekä autottomille että autollisille asukkaille.
- Useat yritykset ja myös Turun kaupungin yksiköt tarjoavat työntekijöille ja/tai asiakkaille ilmaiset pysäköintipaikat jolloin pysäköinnin kustannukset siirtyvät tuotteiden tai palvelutuotannon hintaan. Useat yritykset tarjoavat keskijohdolle ja ylemmälle johdolle edulliset työsuhdeautot.

Kaupunkirakenteen hajautumisen seurauksena erityisesti joukkoliikenteen kilpailukyky heikkenee jatkuvasti. Joukkoliikenteen käyttö on vähentynyt suhteellisesti eniten saarten ja pohjoisen laajennettavilla asuinalueilla. Turun joukkoliikennejärjestelmä on riittämätön, seutuliikenteen suunnittelu ei ole kuntien vastuulla, informaatio on puutteellista ja joukkoliikenteellä ei ole laajamittaisia kaista- ja liikennevaloetuuksia eikä niiden tarvetta ole viivetutkimuksiin perustuen selvitetty.

Kävelyn ja pyöräilyn kilpailukyky on säilynyt varsin hyvänä lähinnä Turun keskustassa ja sen lähialueilla sekä asuntoalueiden sisällä. Kävely ja pyöräily eivät ole kilpailukykyisiä saarten ja pohjoisen alueilla.

Riittämätön joukkoliikenne ja kävelyn ja pyöräilyn ongelmat, lisäävät ruuhkautumista. Tähän asti tiet ja kadut ovat olleet riittäviä. Väestön kasvu ja kaupunkirakenteen hajautuminen sekä puutteellinen joukkoliikenteen ja pyöräilyn palvelutaso lisäävät autoliikennettä joka aiheuttaa ruuhkautumista.

Sitoumuksen mukaisina toimina voidaan nähdä Turun keskustan ja lähiöalueen täydennysrakentaminen, keskustan joukkoliikennekadut (1994-95), kävelykatu (2002-03), pyörätieverkon laajentaminen sekä Turun joukkoliikenneohjelman mukaiset toimenpiteet. Hyvän pohjan sitoumuksen mukaisen toiminnan kehittämiselle tarjoaa BUSTRIP -kestävän liikenteen hanke (2005-2007).

2. *lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta.*

Sitoumuksen kannalta keskeisissä strategioissa on kestävien liikennemuotojen kehittäminen huomioitu kohtalaisesti. Kaupungin kestävän kehityksen ohjelmassa on asetettu konkreettiseksi tavoitteeksi, että vuonna 2020 kaikista Turun kaupunkialueen matkoista 1/3 tehtäisiin autolla. Vuonna 1997 laaditun liikennetutkimuksen mukaan 45 prosenttia matkoista tehtiin autolla, 14 prosenttia joukkoliikenteellä ja 41 prosenttia kävellen ja pyörällä. Tämä tarkoittaisi tavoitteen toteutumisen kannalta noin 12 prosenttiyksikön siirtymää autoista kestäviin liikennemuotoihin vuoteen 2020 mennessä.

Autonomistus on viime vuosina jatkuvasti kasvanut ja joukkoliikenteen käyttö on kääntynyt vuoden 2001 jälkeen selvään laskuun. Seutulippualueella joukkoliikenteen käyttö on lisääntynyt, mutta bussimatkustus asukasta kohden on vain noin 40 prosenttia Turun tasosta. Kävelyn ja pyöräilyn kehityksestä ei ole luotettavaa tietoa. Varsinais-Suomessa autoliikenne lisääntyi 13,4 prosenttia vuosina 2000-2005. Samana aikana väestö lisääntyi vain 1,9 prosenttia. Autoliikenne kasvaa selvästi väestöä nopeammin ja jopa hieman talouskasvua nopeammin.

Kehitykseen vaikuttavia tekijöitä on analysoitu tarkemmin kohdassa 6.1. Autoliikenteen lisääntymisen voidaan nähdä johtuvan Turun seudun autoista riippuvaisten pientaloalueiden laajenemisesta, palveluiden siirtymisestä Myllyn ja Länsikeskuksen tyyppisiin autovaltaisiin palvelukeskuksiin sekä talouskasvusta ja käytettyjen autojen tuonnin vapautumisesta.

Turun julkisen liikenteen tilanne on negatiivisen kehityksen noidankehä. Matkustajamäärien väheneminen vähentää tuloja, pienemmät tulot johtavat palvelujen leikkaamiseen. Informaatio sekä pysäkeillä että busseissa on puutteellista. Joukkoliikennelinjasto on epäselvä ja tehoton. Turun seudulla ei ole kaupunkiseudullista joukkoliikenneviranomaista, joka kehittäisi joukkoliikennettä seudullisesti. Joukkoliikenteellä ei ole laajamittaisia kaista- ja liikennevaloetuuksia eikä niiden tarvetta ole viivetutkimuksiin perustuen selvitetty.

Kävely ja pyöräily ovat tärkeitä liikennemuotoja Turussa tiiviin kaupunkirakenteen takia. Keskustan pyörätieverkko on keskeneräinen ja keskustan autoton vyöhyke suppea.

Sitoumukseen liittyviä merkittävä haaste on eri ohjelmissa ja strategioissa linjattujen tavoitteiden mukaisten konkreettisten kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen ja siihen liittyvän rahoituksen järjestäminen.

3. *tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin.*

Sitoumuksen sisältö kuvastuu nykyisistä strategioista ja ohjelmallisista papereista yleistasolla tai viitteellisesti, mutta konkreettiset keinot jäävät pääosin puuttumaan. Sitoumuksen toteutumista on tukenut lähinnä Turun joukkoliikenneohjelman mukaiset toimet.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turun joukkoliikenteen kilpailutuksessa edellytetään pääosin matalapäästöistä kalustoa, sopimuksesta riippuen Euro II – Euro V – kalustoa. Ensimmäisen kilpailutuksen 1999-2000 seurauksena typpioksidi-, hiilivety-, hiilimonoksidi- ja hiukkaspäästöt laskivat merkittävästi, millä oli vaikutusta ilmanlaatuun. Hiilidioksidipäästöihin kilpailutus ei vaikuttanut. Joukkoliikenteen päästönormit vastaavat normaalia eurooppalaista kilpailutuskäytäntöä. Joukkoliikenneohjelmassa edellytetään, että päästönormeja edelleen tiukennetaan.

Joukkoliikenteessä on selvitetty vuonna 2002 pikaraitiotieliikennettä, joka olisi paikallisesti päästötöntä. Selvityksiä jatketaan vuonna 2007. Paikallisjunaliikennettä on selvitetty maakunnallisella tasolla.

Bussiliikenteessä ei ole selvitetty vaihtoehtoisten polttoaineiden (esim. biodiesel-, biokaasu-, maakaasu- tai etanolikäyttöisten tai hybridibussien) tai paikallisesti päästöttömän kaluston (vety-, akku- tai johdinbussien) hyötyjä, haittoja ja kustannuksia.

Kaupungin muun ajoneuvokaluston hankinnoissa käytetään vaihtelevasti ympäristökriteerejä. Turun kaupunki ei ole tehnyt päätöksiä siitä, että kaupunki ottaisi laajasti käyttöön matalapäästöisiä tai paikallisesti päästöttömiä ajoneuvoja.

Kaupungin päätöksissä tai suunnittelussa ei ole tehty ratkaisuja matalapäästöisten tai päästöttömien yksityisten ajoneuvojen suosimiseksi, esimerkiksi yhteiskäyttöautojen tai matalapäästöisten tai päästöttömien autojen suosimisen muodossa.

Turussa ei edellytetä millään alueella käytettävän rahti- tai jakeluliikenteessä matalapäästöisiä autoja. Jätekuljetusten keskitetty kilpailuttaminen on parhaillaan käsittelyssä. Kaupungin jakelulogistiikkakysymystä ei ole käsitelty päätöksissä tai suunnitelmissa.

Merkittävin haaste sitoumuksen osalta on oikeanlaisen tahtotilan löytäminen sille, että hankkiessaan ajoneuvokalustoaan ja joukkoliikennettään, toteuttaessaan henkilöstöpolitiikkaansa sekä liikenneratkaisujaan kaupunki itse pyrkisi edistämään matalapäästöisen ajoneuvokaluston käyttöä. Tähän asti suurin merkitys on ollut joukkoliikenteen hankintapolitiikalla.

4. *kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman.*

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Sitoumuksen sisältö kuvastuu nykyisistä strategioista ja ohjelmallisista papereista yleistasolla tai viitteellisesti, mutta konkreettiset keinot jäävät pääosin puuttumaan. Turun joukkoliikenneohjelmaa (2005-2008) sekä Turun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (2000) voidaan pitää kokonaisvaltaisina kestävän liikenteen suunnitelmina. Niiden tavoitteissa liikennejärjestelmän kestävyydellä ei kuitenkaan ole ollut riittävää painoarvoa. Molempien suunnitelmien keskeiset kehittämistavoitteet kevyen ja joukkoliikenteen osalta eivät ole toteutuneet suunnitellulla tavalla. Joukkoliikenneohjelma päivitetään vuoden 2007 aikana ja liikennejärjestelmäsuunnitelmaa päivitetään parhaillaan.

Turun kaupunki osallistuu 2005-2007 Interreg III – B – osarahoitteiseen, 12 Itämeren alueen kaupungin BUSTRIP – hankkeeseen, jota koordinoi Itämeren kaupunkien liiton UBC:n ympäristösihteeristö Turussa.

BUSTRIP – hankkeeseen osallistuville kaupungeille laaditaan kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelma. Hankkeesta on toteutettu Turussa itsearviointi, vertaisarviointi sekä käynnistetty pilottihanke, kevyen liikenteen asiamiestoiminta.

Merkittävin haaste on poliittisen sitoutuneisuuden löytäminen kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman hyväksymiseen ja toteuttamiseen.

5. *vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.*

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Sitoumuksen sisältö kuvastuu nykyisistä strategioista ja ohjelmallisista papereista yleistasolla tai viitteellisesti, mutta konkreettiset keinot jäävät pääosin puuttumaan.

Ilmansaasteet ja melu ovat keskeisiä liikenteestä aiheutuvia ympäristöön ja kansanterveyteen vaikuttavia ongelmia. Ilmanlaatu on yleisesti parantunut 1990-luvulla moottori- ja polttoainetekniikan kehityksen seurauksena. Ajoneuvokohtaisten päästöjen vähentyminen teknisten ratkaisujen seurauksena ei ole vähentänyt päästöjen kokonaismäärää, koska liikenteen määrä on kasvanut. Liikenteen rikkidioksidi- ja typpioksidimäärät ovat vähentyneet. Hiilidioksidipäästöt ovat suorassa suhteessa polttoaineen kulutukseen, ja suuri osa hiukkaspäästöistä syntyy tienpinnan ja renkaiden kulumisesta ja talvikaudella hiekoituksesta. Ilmanlaatuun vaikuttavat myös monet luonnon olosuhteista johtuvat tekijät. Erityisesti talvella syntyy inversiotilanteita, joissa ilma ei sekoitu ja hiukkaset ja typpioksidit keskittyvät. Turussa ilmanlaatua seurataan ja siitä tiedotetaan reaaliaikaisesti internetin välityksellä.

Meluesteiden tarve Turussa arvioitiin vuonna 1993 yhdessä Tielaitoksen kanssa. Arvioinnissa todetuista kuudesta kiireellisimmästä kohteesta on toteutettu vain kaksi. Meluisimmat ja ongelmallisimmat alueet sijaitsevat kaupunkiin kulkevien pääteiden varrella.

Varsinais-Suomen liitto teki vuonna 1995 karkean mallinnuksen Turun seudun melutilanteesta. Tutkimusalueen 215 000 asukkaasta 9000 asui melutasoltaan yli 65 dB:n alueilla, ja 66 000 altistui yli 55 dB:n melulle.

Turun seudulla ilmanlaatu on yleensä tasolla, jossa terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä. Ilmansaasteilla, varsinkin pienhiukkasilla, voi kuitenkin olla terveysvaikutuksia etenkin inversiotilanteiden aikana. Ilmansaasteiden terveysvaikutuksista on kuitenkin liian vähän tutkimustietoa, jotta asiasta voitaisiin tehdä johtopäätöksiä.

Yli 55 dB ja 65 dB melutasolle altistuvien määrä on niin suuri, että melulla on todennäköisesti terveysvaikutuksia pääteiden varressa ja keskustassa.

Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden määrä on vähentynyt 1990- ja 2000-luvuilla niin Turussa kuin koko maassakin. Henkilövahinko-onnettomuudet vähenevät kuitenkin hitaammin kuin liikenneministeriön asettamissa tavoitteissa.

7 Paikallinen toiminta terveyden puolesta

Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *lisäämään valistusta ja puuttumaan laajemmin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, joista suurin osa vaikuttaa terveydenhuollon ulkopuolella.*

Sitoumuksen sisältö tulee melko hyvin huomioiduksi kaupungin strategioissa ja ohjelmissa. Kestävän kehityksen ohjelmasta on havaittavissa, että sitoumuksen ajatus on laajalti tiedostettu kaupungin monissa hallintokunnissa.

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Turun kaupungin henkilöstöpolitiikassa huomiota kiinnitetään hyvinvoinnin ylläpitämiseen sekä korjaavaan toimintaan ja yksilöllisiin hyvinvoinnin osatekijöihin, mutta toisaalta jotkut terveyteen vaikuttavat tekijät, kuten sosiaaliset suhteet ja koulutus jäävät vähemmälle huomiolle.

Osaamis- ja elinkeinostrategia sekä liiketoimintastrategia katsovat asioita vahvasti taloudellisesta näkökulmasta. Taloudellinen kasvu ei kuitenkaan väistämättä johda hyvinvoinnin lisääntymiseen, vaan hyvinvoivat asukkaat ovat edellytys taloudelliselle kehitykselle. Ennaltaehkäisevään näkökulmaan tulisi kiinnittää huomiota jo strategisessa suunnittelussa.

Liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimi tukevat perustyöllään terveyttä edistävää toimintaa, samoin opetukseen ja koulutukseen liittyvät seikat ovat hyvinvointia tukevia taustatekijöitä. Terveys- ja sosiaalitoimen työ keskittyy paljolti korjaavaan toimintaan, mutta sisältää myös runsaasti valistukseen liittyviä elementtejä esimerkiksi neuvolatoiminnassa ja päivähoidossa.

Sitoumuksen toteutumisen kannalta haasteellista on saada terveyden edistämiseen liittyvät tavoitteet osaksi kaikkien hallintokuntien toimintaa ja ydintavoitteita.

2. *edistämään kaupunkien terveyssuunnittelua, joka tarjoaa kaupungeille keinoja muodostaa ja ylläpitää strategisia kumppanuuksia terveyden edistämiseksi.*

Hyvinvoinnin edistäminen on kaupungin strategista johtamista. Palvelutoimen johtoryhmä valmisteli aktiivisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sisällyttämistä Turku-strategiaan ja sen seurantaan.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Nykyisen Turku-strategian painopisteissä sitoumuksen sisältö tulee huomioiduksi melko hyvin. Tosin esimerkiksi maankäytön suunnittelua ohjaavissa asiakirjoissa terveysnäkökulma voisi olla vahvemmin esillä.

Turun kaupunki on monin toimin pyrkinyt poikkihallinnolliseen yhteistyöhön terveyden edistämiskesi niin paikallisella kuin kansainvälisellälkin tasolla. Esimerkkejä tästä ovat Healthy cities -hanke sekä Itä-Turun kehittämishankkeet. Poikkihallinnollisesti on muun muassa aktivoitu kansalaisia liikkumaan parantamalla lähiliikuntamahdollisuuksia sekä toteuttamalla liikuntapalveluja ja viestintää eri ikäisille.

Terveyden edistämisen tehokas organisointi edellyttää jatkossa kumppanuuksia niin alueellisesti kuin yksityisen ja kolmannen sektorinkin kanssa. Yhteistyötä tarvitaan mm. vastaamaan ikääntymisen mukanaan tuomiin haasteisiin lähitulevaisuudessa.

3. *vähentämään terveyteen liittyvää eriarvoisuutta sekä lievittämään köyhyyttä, mikä vaatii säännöllistä selontekoa siitä kuinka eroja on onnistuttu pienentämään.*

Sitoumukseen liittyvinä teemoina tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, yhteistyö ja esteettömyys on huomioitu hyvin keskeisissä strategisissa linjauksissa.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

1990-luvun alun lama johti Turussa ja koko valtakunnassakin työttömyyden ja tuloerojen kasvuun. Nyttemmin talouskasvu on ollut pitkään positiivista ja työllisyysaste on kohonnut merkittävästi lamavuosista. Euroopan komission käyttämä köyhyysraja on 60 prosenttia mediaanitulosta eli ihminen on köyhä tai köyhyysriskin alainen, jos hänen tulonsa ovat 60 prosenttia koko väestön mediaanituloista. Köyhyysaste Suomessa säilyi ennallaan tai jopa aleni laman aikana, mutta nousi laman jälkeisinä vuosina. Viime vuosien kehitys köyhyysasteen suhteen kertoo puolestaan nousun taittuneen. Turun yliopiston kanssa yhteistyössä toteutettu pitkäaikainen hyvinvoinnin seurantatutkimus osoittaa, että Turussa köyhyys vähentyi vuodesta 1995 vuoteen 1999 asti ja viimeisimpään tutkimusvuoteen 2003 mennessä tilanne näyttäisi vakiintuneen. Laman jälkeen yksittäisten väestöryhmien kohdalla erityisesti pitkäaikaistyöttömien, opiskelijoiden ja yksinhuoltajien tulotaso näyttää jääneen paikoilleen ja nämä väestöryhmät ovat jääneet jälkeen yleisestä tulotasokehityksestä. Tutkimusten mukaan viime vuosina lapsiperheiden asema on heikentynyt ja vaikeuksia on erityisesti ykisnhuoltajaperheissä, joissa esiintyy hyvinvointipuutteita.

Syrjäytymis- ja segregaatiokehitystä on Turussa pyritty vähentämään monin toimin ja hankkein. Itä-Turun hankkeista muun muassa Asumisneuvoja ja työllisyyshanke Fortunan tavoitteina on ollut tukea itäturkulaisten elämänhallintaa ja ehkäistä syrjäytymistä. Lisäksi on toteutettu esimerkiksi vanhusten terveydenhuollon kehittämishankkeita sekä pyritty luomaan Turusta esteetön kaupunki palkkaamalla tähän työhön esteettömyysasiamies. Turku on mukana myös Terve Kunta -verkostossa toteutettavassa TEROKA (terveyserojen kaventaminen) hankkeessa.

Vaikka monet hallintokunnat toteuttavat terveyteen ja köyhyyteen liittyvän eriarvoisuuden vähentämistä normaalissa toiminnassaan (päivähoitopalvelut, sosiaalityön palvelut, kotipalvelutyö, työllistymispalvelut ym.) on se asiana erittäin haasteellinen ja moniulotteinen vaatien laaja-alaisia toimia ja poliittista tahtoa pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusteista kiinnipitämiseksi.

4. *edistämään terveysvaikutusten arviointia, jotta kaikki kunnan toimialat voisivat työskennellä terveyden ja elämänlaadun hyväksi.*

Terveys ja elämänlaatu huomioidaan kaupungin strategisissa linjauksissa hyvin. Hyvinvointi ja elämänlaatu on yksi kolmesta Turku-strategiaan valitusta painopisteestä. Hyvinvointi on myös vahvasti esillä kaupunginhallituksen tuloskorteissa.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Terveyteen ja ihmisten hyvinvointiin liittyvää arviointia on pilotoitu viimeaikoina muun muassa maankäytön suunnittelussa. Vuodesta 2002 alkaen on vuosittain toteutettu yhteistyössä kaavoituksen, Terve Kaupunki -toiminnan ja ammattikorkeakoulun kanssa useita pilottihankkeita terveydellisten-, sosiaalisten- ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista muun muassa aluekumppanuuden hallintomalliin, Raunistulan alueen kaavoitukseen liittyen.

Sitoumuksen kannalta merkittävänä haasteena voidaan nähdä se, että terveysvaikutusten arvioinnin menetelmät ovat usein kvalitatiivisia eikä niistä ole mahdollista johtaa yleistyksiä. Tästä johtuen arviointi vaatii paljon resursseja. Myös terveyden ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin käsitteistö on usein moniulotteista ja vaatii aikaa sisäistämiseen.

5. *saamaan kaupunkisuunnittelijat huomioimaan terveyteen liittyvät näkökohdat suunnitelmissaan ja aloitteissaan.*

Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät näkökohdat ovat maankäyttö- ja rakennuslain lähtökohtia. Myös kaupungin ympäristöstrategian toiminta-ajatukseen sisältyy laadukkaan ympäristön tavoite. Hyvinvointi ja terveellisyys sisältyvät myös strategisiin painopistealueisiin (kuten kestävä kaupunkirakenne, hyvinvointia tukeva kaupunkisuunnittelu ja vastuullinen ympäristöpolitiikka).

Myös yleiskaava 2020 sisältää monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä näkökohtia. Näistä voitaisiin mainita esim. kestävän kaupunkirakenteen kannalta keskeiset tavoitteet, kuten henkilöliikenteen kasvun minimointi, keskustan täydennysrakentaminen ja seudullinen yhteistyö yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi. Lisäksi hyvinvointi ja terveys sisältyvät esim. historiallisen kerroksellisuuden ja rakennussuojelukohteiden kaavalliseen suojeluun ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden säilyttämiseen, ja yhtenäisten viheralueiden vaatimukseen. Sosiaalista hyvinvointia pyritään lisäämään mm. luomalla edellytyksiä omaleimaisille ja sosiaalisesti monipuolisille asuinalueille.

Käytännön työtä terveysnäkökohtien huomioimiseksi kaupunkisuunnittelussa on tehty muun muassa Terve kaupunki -verkoston, esteettömyysasiamiehen, kevyenliikenteenasiamiehen, Koulut Liikkeelle -hankkeen sekä lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmän kautta.

Kaavoitustoimessa työskentelee projektityöntekijät sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kehittämiseksi ja viherkaavan laatimiseksi yhteistyössä arkkitehtien ja muiden toimijoiden kanssa. Useita maankäytön suunnittelun inhimillisten vaikutusten arvioinnin pilotteja onkin jo toteutettu. Kaavoituksen yhteydessä pyydetään nykyisin myös lausunnot lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmältä. Myös liikuntatoimen lähiliikunnan kehittäminen toimii tiivissä yhteistyössä kaupunkisuunnittelun kanssa.

Sitoumuksen kannalta haasteena on inhimillisten vaikutusten arvioinnin menettelyn vakiinnuttaminen osaksi normaalia kaavoitustoimea.

8 Vahva ja kestävä paikallinen talous

Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *omaksumaan menettelytapoja, jotka lisäävät ja tukevat paikallista työllisyyttä ja yritysten perustamista.*

Kaupungin keskeiset strategiset linjaukset tukevat sitoumuksen mukaista toimintaa hyvin.

Työllisyyden parantaminen nousi 1990-luvun taloudellisen laman vuosina tärkeäksi tavoitteeksi ja useita toimenpiteitä toteutettiin. Seudun elinkeinopoliitiset voimavarat yhdistettiin perustamalla Turun Seudun Kehittämiskeskus TAD Centre 1996 ja yritysten perustamisen lisäämiseksi alkavien yrittäjien neuvontaa tehostettiin edelleen vuonna 1999 perustamalla Turun Seudun Uusyrityskeskus

ry Generaattori. Generaattori sulautui vuonna 2005 perustettuun Turun Seudun Yrityspalvelukeskus Potkuriin, joka palvelee niin yrittäjäksi aikovia kuin yritystä kehittäviä yrityksiä.

Turku Science Parkissa toimii kaksi yrityshautomoa, joista on syntynyt yli 100 yritystä ja 400 työpaikkaa. Työvoiman palvelukeskus sekä Fortuna- ja Tempo-projektit vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien osalta palvelevat työttömyyden torjunnassa.

Laman jälkeen työpaikkojen määrä kasvoi 1993-2000 15 600 työpaikalla 2000-luvulla kasvu on ollut hitaampaa, mutta lamaa edeltänyt huipputaso 95 000 saavutettiin vuonna 2005, joten kasvua vuodesta 1993 oli noin 20 000 työpaikkaa. Viimeisen vuoden aikana on noussut esiin jo työvoimapula useilla aloilla. Työttömyysprosentti oli Turussa korkeimmillaan vuonna 1993 joulukuussa 23,5 prosenttia. Jatkuva lasku on ollut viimeisten vuosien aikana nopeaa ja toukukuun 2006 työttömyysprosentti oli 10,0. Vuosia jatkunut laskuvauhti on nopeinta koko Suomessa.

Turun elinkeinorakenne on muuttunut voimakkaasti. Teollisuuden työpaikat vähenivät laman aikana yli 9000 työpaikka ja vielä senkin jälkeen laskua on ollut noin 2500. Nykyisin teollisia työpaikkoja on noin 15 000. Myös rahoitustoiminnan työpaikat ovat vähentyneet. Eniten kasvua on ollut liike-elämän palveluissa + 6400, terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa + 5000, yli 2000 työpaikkaa on tullut lisää myös tukku- ja vähittäiskauppaan ja koulutukseen. Majoitus- ja ravitsemistoiminta, liikenne sekä muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut ovat kasvaneet yli 1000 työpaikalla. Teollisuudessa suurin rakennemuutos on tapahtunut elintarvikkeiden ja juomien valmistuksen työpaikkamäärän voimakkaana vähenemisenä kun taas vastaava lisäys on tapahtunut metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistuksessa. Myös tekstiiteollisuuden työpaikat ovat vähentyneet selvästi.

Sitoumuksen voidaan katsoa toteutuneen varsin hyvin. Työllisyystilanne on kuitenkin vahvasti riippuvainen suhdanteista ja nykyisin globaalitalous haastaa yritykset jatkuvasti kilpailukyvyssään.

2. *tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa hyvän yrityskäytännön edistämiseksi ja toteuttamiseksi.*

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Kaupungin keskeiset strategiset linjaukset huomioivat yritysyhteistyön erittäin hyvin.

Yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa tehdään Turussa paljon eri tahojen toimesta muun muassa TAD Centre, Turku Science Park, Potkuri, TE-keskus. Toiminta yritysten kehittämiseksi tapahtuu hankkeiden, tuotteistettujen yrityspalvelujen ja yrityskohtaisen neuvonnan avulla. Verkostomainen toimintatapa sinänsä jo tuo runsaasti yritysyhteistyötä eri tahojen ja yritysten kesken. Yritysten ympäristöosaamisen edistämiseksi on ollut useita hankkeita ja seminaareja, mutta kiinnostus niitä kohtaan on ollut varsin laimeaa. Vuosittain järjestetään myös yritysten ympäristötekokilpailu, jossa parhaat yritykset palkitaan. Internetiin on avattu myös Pk-yrityksille suunnattu ympäristötietopankki.

Sitoumuksen kannalta merkittävin haaste on saada entistä useammat yritykset mukaan erilaisiin kehittämishankkeisiin.

3. *kehittämään ja toteuttamaan yritysten sijaintiin liittyviä kestävän kehityksen periaatteita.*

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Sitoumuksen sisältö tulee huomioiduksi keskeisissä strategisissa linjauksissa melko hyvin.

Turussa on pyritty muuttamaan keskustan ja ensimmäisen esikaupunkikehän väliin jääviä vanhoja yritystoiminnan alueita muuhun käyttöön ja osoittamaan uusille yrityksille logistisesti ja synergiaetujen kannalta tehokkaita sijainteja. Esimerkkinä tästä on Science Park yrityspuiston perustaminen korkean osaamisen yrityksille hyvien liikenneyhteyksien ja palveluiden läheisyyteen.

Toisaalta palveluyrityksille ja vähittäiskaupalle on kaavoitettu suuria keskustan ulkopuolisia yrityskeskittymän alueita, joille liikennöinti tapahtuu pääsääntöisesti yksityisautoilla. Tällaisia alueita on sijoittunut myös naapurikuntiin. Yrityksien sijoittuminen tapahtuu usein yritysten omasta aloitteesta eikä kaupungin ohjauskeinoin ole tähän riittävästi vaikutettu.

Työmatkaliikenteen kannalta työpaikat sijoittuvat pääsääntöisesti hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Ongelman muodostavat ennemminkin uusien asuinalueiden rakentaminen alueille, jonne työpaikkojen muodostaminen on lähes mahdotonta ja joukkoliikenteen edellytykset rajalliset.

4. *kasvattamaan laadukkaiden paikallisten ja alueellisten tuotteiden markkinoita.*

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Huomioidaan sitoumuksen kannalta olennaisissa strategisissa linjauksissa melko hyvin.

Turun seudun yritysten tuotteiden ja palveluiden myyntiä on pyritty edistämään järjestämällä yrityskontaktimatkoja Balttiaan, Unkariin, Puolaan ja Saksaan sekä useiden eri messuesiintymisten yhteydessä eri puolilla Suomea ja Eurooppaa. Lisäksi on tuotettu tiedotusmateriaalia sekä käynnistetty useita erilaisia hankkeita, joista esimerkkinä LounaFood, Varsipuu, Matkalla Maalle ja kauppahallin kehittämisprojektit. Pietarin yrityskontaktikeskus Bizkon auttaa Turun seudun yrityksiä on autettu pääsemään myös Venäjän markkinoille.

Keskeisinä haasteina voidaan nähdä Pk-yritysten saaminen mukaan hankkeisiin sekä raha- ja henkilöresurssien niukkuus.

5. *edistämään kestävää paikallista turismia.*

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Keskeiset strategiat huomioivat kestävän matkailun yleisellä tasolla kohtuullisen hyvin. Varsinais-Suomelle on laadittu vuosiksi 2005-2011matkailustrategia, jossa yhteiskuntavastuuta korostetaan: Matkailuliiketoiminta perustuu luontaisiin vahvuuksiin ympäristön ehdoilla.

Kestävän matkailun näkökulma on toteutettujen ja tulevien hankkeiden keskeinen kriteeri. Luontomatkailussa erityisesti herkästi haavoittuvassa saaristoluonnossa matkailijavirrat pyritään ohjaamaan suunniteltuja reittejä pitkin ja suositellaan esim. pyöräretkeilyä ja lihasvoimalla toteuttettavaa liikkumista vesillä. Ryhmämatkailu ohjataan kohteisiin, joissa ympäristöön kohdistuva kuormitus pystytään asianmukaisesti käsittelemään. Itämeren hyvinvointi on alueen matkailun elinehto.

Alueen saavutettavuus joukkoliikennevälineillä on nykyisellään hyvä ja näihin yhteyksiin kohdistuvat supistukset on torjuttava henkilöautoliikenteen kasvun ehkäisemiseksi. Matkailijoiden ympärivuotinen volyymi tukee joukkoliikenneyhteyksien säilymistä.

9 Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *kehittämään ja toteuttamaan ohjelmia köyhyyden ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi.*

   Turku strategiassa, kestävän kehityksen ohjelmassa, yleiskaavassa ja sosiaalikeskuksen strategiassa on kiinnitetty erityistä huomiota lasten, nuorten ja lapsiperheiden asemaan ja hyvinvoinnin paranemiseen sekä otettu huomioon jokaisen asukkaan tasa-arvoinen kohtelu ja kokonaisvaltainen elämänhallinnan tukeminen.

   Sitoumus toteutuu:
   - [ ] Hyvin
   - [x] Melko hyvin
   - [x] Tyydyttävästi
   - [x] Melko huonosti
   - [x] Huonosti

   Suomessa lakisääteinen sosiaaliturva- ja toimeentulotukijärjestelmä takaa kaikille perustoimeentulon. Toimeentulotukea myönnetään yleisimmin työttömyyden perusteella. Työttömyysaste on pienentynyt vuoden 2000 15,7 prosentista 10 prosenttiin vuonna 2006. Toimeentulotukea saavien osuus Turussa on ollut laskusuunnassa vuodesta 2003 lähtien.

   Köyhyyttä voidaan ehkäistä lähinnä työllisyyden edistämishankkeilla, joita on tarkemmin esitelty kohdassa 8.

2. *takaamaan kansalaisille tasapuolinen julkisten palveluiden, kasvatuksen ja koulutuksen, työpaikkojen, tiedon sekä kulttuuritarjonnan saatavuus.*

   Turku Strategiassa on otettu huomioon asiakaslähtöinen palvelutuotanto, luova ja laadukas opetus sekä elävä ja luova kulttuurikaupunki. Kestävän kehityksen ohjelma toteuttaa osaltaan näitä linjauksia ja ohjelmassa on huomioitu hyvin sitoumuksen sisällön mukaiset asiakokonaisuudet. Yleiskaavassa on huomioitu hyvin palveluiden tasapuolinen saatavuus.

   Sitoumus toteutuu:
   - [ ] Hyvin
   - [x] Melko hyvin
   - [x] Tyydyttävästi
   - [x] Melko huonosti
   - [x] Huonosti

   Kasvatus- ja koulutuspaikkojen tasapuolinen saaminen on turvattu lakisääteisesti ja erilaisin taloudellisin tukijärjestelyin siten, että kaikilla on näihin yleiset ja yhtäläiset mahdollisuudet esimerkiksi perhetaustaan tai varallisuuteen katsomatta. Työpaikkojen tasapuolinen saaminen on pyritty turvaamaan esimerkiksi Fortuna- ja Tempo-projektien

kautta. Niissä on keskitytty vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien palvelemiseen työttömyyden torjunnassa. Tiedonsaannin avoimuutta on pyritty jatkuvasti lisäämään kaupunkiorganisaatiossa tekemällä päätöksenteosta avoimempaa ja kehittämällä sähköisen viestinnän välineitä. Kulttuuripalveluiden tasapuolista saavutettavuutta on edistetty esimerkiksi tukemalla laaja-alaisesti kulttuurin eri muotoja.

3. *vaalimaan sosiaalista osallisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.*

Sosiaalinen osallisuus on käsitteenä hyvin laaja ja siihen sisältyviä osioita on vaikea kiteyttää lyhyesti. Kaupungin strategioissa ja ohjelmissa sosiaalinen osallisuus on otettu huomioon muun muassa painottamalla asukkaiden oman aktiivisuuden ja elämänhallinnan tukemiseen tähtääviä toimia.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [x] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Sosiaalista osallisuutta on edistetty muun muassa erilaisten hankkeiden kautta, kuten ihminen@turku, Itä-Turku ja aluekumppanuus -hankkeet. Niissä on pyritty edistämään esimerkiksi kansalaisten valmiuksia astua moderniin tietoyhteiskuntaan sekä helpottamaan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua oman lähiympäristönsä asioiden hoitoon ja edistämiseen. Sukupuolten välistä tasa-arvoa on pyritty toteuttamaan esimerkiksi kaupungin henkilöstön tasa-arvosuunnitelman kautta.

4. *parantamaan yhteisön turvallisuutta.*

Turvallisuus on keskeisesti näkyvissä useimmissa kaupungin strategisissa linjauksissa. Pohjoismaisessa yhteiskunnassa turvallisuuskäsitettä lähestytään usein ennaltaehkäisevyyden näkökulmasta. Tämän vuoksi muiden muassa sosiaalikeskuksen strategiset linjaukset huomioivat keskeisesti turvallisuuden: Turku on ihmisläheinen, sosiaalisesti oikeudenmukainen kaupunki, jossa eri-ikäiset asukkaat ja perheet voivat hyvin ja tuntevat olonsa turvalliseksi, ja jossa jokainen kantaa vastuuta itsestään ja aikuisuuden vastuuta omista ja muiden lapsista sekä kanssaihmisistä.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [ ] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turvallisuutta on pyritty kohentamaan muun muassa erilaisin ympäristön parantamistoimin, jotka osin ovat perustuneet pelon kokemusta käsitelleisiin maantieteellisiin tutkimuksiin osin tapahtuneiden rikosten sijaintipaikkaan perustuen. Turussa henkeen ja omaisuuteen kohdistuneiden rikosten määrä ei kuitenkaan ole viime vuosina laskenut samassa tahdissa yleisen kehityksen kanssa. Turku sijoittuukin näiden rikosten määrän valtakunnallisessa vertailussa jälkipäähän.

5. *takaamaan hyvät elinolosuhteet ja asukasrakenteeltaan monipuoliset asuinalueet.*

Hyvät elinolosuhteet tavoitetaan monien osien yhteissummana. Strategisissa linjauksissa pyritään takaamaan turkulaisille mahdollisimman hyvät elinolot. Myös ajatus asuinalueiden monipuolisuudesta niin asukasrakenteeltaan kuin asuntotuotannoltaankin, on otettu hyvin huomioon strategioissa. Turun asunto ja maankäyttöohjelmassa pyritään muun muassa asuinalueiden asukasrakenteen monipuolistumiseen sekä lähi- ja aluepalveluiden turvaamiseen.

Sitoumus toteutuu:
- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turussa niin kuin koko valtakunnassakin yhteiskunnallinen polarisaatio on syventynyt 1990-luvun alun laman jälkeisenä aikana. Vaikka suurimmalla osalla väestöä näyttäisikin tutkimuksien valossa elämän laatu kohentuneen viimeisen kymmenen vuoden aikana, on samaan aikaan muodostunut selkeitä heikkenevään sosiaaliseen asemaan ajautuneita väestöryhmiä (esim. yksinhuoltajaperheet ja pitkäaikaistyöttömät).

Yhteiskunnan polarisoituminen näkyy myös asuinalueiden erilaistumisena. Turussa esimerkiksi lapsiperheet ovat sijoittuneet keskustan etelä- ja pohjoispuolisille alueille ja hyvin toimeentulevat tietyille pientaloalueille, keskustan eteläpuolelle rannikon tuntumaan sekä ydinkeskustaan. Huono-osaisuus on keskittynyt muita alueita selkeämmin muutamaan lähiöön kaupungin itä- ja länsilaidalla. Alueellinen erilaistuminen ei Turussa kuitenkaan ole edennyt äärimuotoihinsa eli esimerkiksi varsinaisia slummeja tai vain varakkaiden asuttamia asuinalueita ei kaupunkiin ole muodostunut. Tapahtuvan segregaatiokehityksen pysäyttämisen voidaan kuitenkin nähdä olevan keskeinen haaste kaupungin kehittämisessä. Segregaation suhteen suurin riski on panostaminen nk. hyviä veronmaksajia houkutteleviin eksklusiivisiin asuinalueisiin, mikä johtaa hyvinvointipuuteiden kasautumiseen toisaalle.

10 Paikallisesta maailmanlaajuiseen

Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme:

1. *kehittämään ja noudattamaan strategista ja yhtenäistä lähestymistapaa ilmastonmuutoksen lieventämiseksi sekä saattamaan kasvihuonekaasujen päästöt kestävälle tasolle.*

Turun keskeisissä strategioissa on ilmaston muutos huomioitu hyvin ja useissa ohjelmissa on asetettu siihen liittyviä tavoitteita. Kestävän kehityksen ohjelmassa Turun kaupungin tavoitteeksi on asetettu kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet hieman vuodesta 1997, muta ovat edelleen yli vuoden 1990 tason.

Sitoumus toteutuu:

- [ ] Hyvin
- [ ] Melko hyvin
- [x] Tyydyttävästi
- [x] Melko huonosti
- [x] Huonosti

Turku on allekirjoittanut kuntien energia ja ilmastosopimuksen (KEIS) ja siihen liittyen toteuttaa tilalaitoksen toimesta niin sanottuja ESCO-investointeja*. Kaupungin kokonaan omistaman energialaitoksen Turku Energian tavoitteena on lisätä uusiutuvia energianlähteitä. Esimerkkejä viimeaikaisista investoinneista ovat biolämpökeskus, kaasukellon lämpöakku sekä uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakenteilla oleva lämpöpumppu. Turku on myös ollut osallisena alueellisen energiatoimiston toiminnassa sen perustamisesta lähtien. Sähkön hankinnassaan Turku on päättänyt ostaa vähintään 4 prosenttia kulutuksestaan tuulivoimalaitoksilta.

*ESCO = Energy Saving Company, kumppanuusmalli, jossa korvaus suoritetuista investoinneista maksetaan palvelun tuottajalle kulutussäästöjen myötä.

2. *sisällyttämään ilmastonsuojelupolitiikan osaksi energia-, liikenne-, hankinta-, jäte- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa.*

Turun kaupunki omistaa Turun alueella johtavan sähkö- ja lämpöpalvelujen tarjoajan Turku Energia Oy:n kokonaan. Yhtiön tavoitteena on uusiutuvien enrgialähteiden osuuden lisääminen. Yhtiön ympäristöohjelmassa ensimmäiseksi päämääräksi on asetettu kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Useat Turku Energiassa viime vuosina toteutetut ympäristömyötäiset hankkeet ovat toteuttaneet tätä sitoumusta kuten aiemmissa sitoumuskohdissa on esitetty. Lisäksi Turun kaupunki pyrkii sähkönhankinnassaan ostamaan vähintään 4 prosenttia kaupunkiorganisaation kuluttamasta sähköstä tuulisähkölaitoksilta. Kaupunki on myös liittynyt kauppa- ja teollisuusministeriön vapaaehtoiseen energiansäästösopimukseen, jonka tavoitteena on rakennusten lämmön ominaiskulutuksen aleneminen vuoden 1996 tasosta 11 prosenttia vuoteen 2010 mennessä.

Sitoumuksen sisällön kannalta keskeinen energian tuotantoon liittyvä haaste on kaukolämmöntuotantotapa. Nykyisin Turussa kulutettavan kaukolämmön tuotanto perustuu pääosin runsaasti kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavaan kivihiilen polttoon.

Liikenteeseen liittyvän ilmastonsuojelun kannalta Turun joukkoliikenneohjelmalla on keskeinen rooli ja siinä määritellyt joukkoliikenteen kehittämistavoitteet tukevat suoraan sitoumuksen toteutumista. Kävelykeskustan sekä kevyen liikenteen verkon kehittäminen ja eräiden katujen varaaminen joukkoliikenteen käyttöön ovat olleet konkreettisia ilmastonsuojelua edistäneitä liikenteellisiä ratkaisuja.

Ilmastonmuutokseen liittyvät suurimmat liikennepoliittiset haasteet kytkeytyvät suoraan maankäytön suunnitteluun, jossa monet uudet kaava-alueet ovat kestävän liikkumisen kannalta hankalia levittäytyessään pientalovaltaisina laajoille alueille kaupunkikeskustan ulkopuolella. Suurten keskustan ulkopuoleisten kauppakeskusten rakentaminen ja kehittäminen houkuttelee ihmisiä pitkiin asiointimatkoihin yksityisautoilla.

Turun jätehuollon suunnittelussa jätteen synnyn ehkäisyä on pidetty prioriteettina ja syntyneen jätteen hyötykäyttö on pyritty maksimoimaan monin keinoin. Pitkäjänteisen kehitystyön tuloksena jätteiden syntypaikkalajittelu on saatu taloyhtiöissä erittäin korkealle tasolle ja siihen on saatu hyvät mahdollisuudet myös erillistaloalueilla luomalla alueellisten hyötyjätepisteiden verkosto. Kaatopaikalle läjitetystä jätteestä syntyviä kaasuja on hyödynnetty energiantuotannossa vuodesta 2001. Kierrätykseen päätymätön jäte hyötykäytetään energiantuotannossa.

Kestävälle jätepolitiikalle suuren haasteen muodostaa materialisoituva maailma, joka näyttäisi tuottavan jatkuvasti enemmän jätettä. Turussa tilanteen tekee erityisen haasteelliseksi hyötykäyttöä voimakkaasti lisäävän jätteenpolttolaitoksen sovittaminen onnistuneesti yhteen jätteenvähentämistavoitteen kanssa.

Kaupunki on merkittävä paikallinen metsänomistaja noin 5000 hehtaarin metsäomaisuudellaan. Metsät toimivat hiilinieluina ja siten ilmastonsuojelun kannalta on tärkeätä säilyttää metsissä mahdollisimman suuri kasvava vihermassa. Tämä on metsänhakkuutoimissa huomioitu turvaamalla metsien jatkuvuus eri-ikäisillä metsillä. Myös metsien luonnonmukaisuutta on metsänhakkuusuunnitelman mukaisesti pyritty

ylläpitämään ja luonnonsuojelulliset näkökohdat huomioimaan. Taloudelliset tavoitteet voivat suunnitelman mukaan olla toimenpiteitä mietittäessä merkittävänä tavoitteena vain osalla alueista. Asukkaiden toiveet elinympäristöstään muodostavat hoidon päätavoitteen vallitsevalla osalla kuvioista. Näiden hoitoon liittyvien periaatteiden voidaan nähdä tukevan kestävää ilmastopolitiikkaa, vaikka se ei suunnitelmaa laadittaessa ole ollut päätavoitteena. Kaupungin metsät on 16.12.1999 lähtien liitetty Suomen metsäsertifiointijärjestelmään FFCS (Finnish Forest Certification System), joka on hyväksytty osaksi eurooppalaista PEFC- järjestelmää (Pan European Forest Certification). Tällä on osaltaan pyritty varmistamaan vastuullinen ja kestävä metsänhoito.

3. *lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa.*

Kaikissa keskeisissä strategioissa sitoumuksen sisältö tulee visio- ja tavoitetasolla huomioiduksi hyvin, mutta keinot, joilla visiot muuttuvat todellisuudeksi, on määritelty puutteellisesti.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Tietoisuutta energia- ja ilmastonmuutosasioista on pyritty lisäämään muun muassa olemalla mukana Varsinais-Suomen energiatoimiston perustamisessa ja ylläpidossa. Energiatoimisto on toteuttanut muun muassa ”Ilmastonmuutos Turussa” ja ”Turkulaisia ilmastotekoja” -kampanjat. Näissä on ollut aktiivisesti mukana myös Turun kaupungin viestintäkeskus. Myös V-S Agendatoimiston ”Vähemmän häkää, enemmän ikää ” -hanke on tukenut ilmastonmuutoksen torjuntaa. Muina konkreettisina toimenpiteinä voidaan pitää esimerkiksi Turku Energian ympäristömyötäisiä energiahankkeita.

Sitoumuksen kannalta keskeisiä haasteita ovat poliittisen tahtotilan ja riittävien resurssien löytäminen toimintatapojen muuttamiseksi ilmaston muutoksen kannalta vähemmän haitallisiksi.

4. vähentämään globaalia ympäristön kuormitusta ja edistämään ympäristöoikeudenmukaisuuden periaatetta.

Turku-strategiassa sekä kestävän kehityksen ohjelmassa on huomioitu sekä paikallisen että kansainvälisen yhteistyön merkitys. Globaaleihin ympäristövaikutuskiin pyritään vaikuttamaan etenkin kasvihuonekaasupäästöjä leikkaamalla, mutta periaatteessa lähes kaikki tämän peruskartoituksen yhteydesä luetellut asiat ja toimet tukevat osaltaan myös globaalin ympäristökuormituksen vähentämistä. Sitoumuksen kannalta on merkittävää saada kansalaiset ymmärtämään globaalienkin ympäristöongelmien usein koostuvan yksilötason valinnoista.

Sitoumus toteutuu:
- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

5. *vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa.*

Yhteistyön merkitys korostuu useissa kaupungin strategisissa linjauksissa. Turku on ollut kestävän kehityksen asioissa erittäin aktiivinen kansainvälinen toimija osallistumalla useiden eri verkostojen toimintaan, esimerkiksi Union of Baltic Cities ja Sustainable Cities and Towns Campaign verkostot. Paikallisen tason yhteistyössä Varsinais-Suomen Agendatoimiston rooli on ollut merkittävä. Parhaillaan päivitettävä Varsinais-Suomen Agenda 21 -toimintaohjelma 2007-2010 perustuu seudulliseen yhteistyöhön.

Sitoumus toteutuu:

- Hyvin
- Melko hyvin
- Tyydyttävästi
- Melko huonosti
- Huonosti

Haasteena maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisemisen osalta on paikallisten ja maailmanlaajuisten ongelmien yhteyden ymmärtäminen. Esteet ovat pääosin tiedollisia ja asenteellisia. Tämä vaatii myös toiminnalta selkeitä yhtenäisiä linjauksia jo strategiatasolla. Nykyisin kaupungin osastrategiat huomioivat puutteellisesti kestävän kehityksen ohjelman, joka on jäänyt irralliseksi ympäristöstrategian alle.

Systeemianalyysi

Turun kaupunki laati ensimmäisen kestävän kehityksen ohjelman nelivuotiskaudeksi vuonna 2001. Ohjelma laadittiin Turun kaupungin sisäisen toiminnan kestävän kehityksen työkaluksi. Ohjelma on tarkoitus päivittää valtuustokausittain ja ensimmäinen päivitys hyväksyttiinkin vuonna 2005. Ohjelmilla on ollut strateginen luonne ja niiden visiot ovat ulottuneet vuoteen 2020, sillä kestävän kehityksen on katsottu edellyttävän pitkäaikaista sitoutumista. Voimassaolevaan kestävän kehityksen ohjelmaan sisältyy myös toimintaohjelma sekä kestävän kehityksen toteutumista mittaavat indikaattorit. Kestävän kehityksen seurantaraportti julkaistaan vuosittain.

Yllä kuvatut asiat muodostavat hyvät lähtökohdat kestävän kehityksen integroimiseksi koko organisaation normaaleihin toimintoihin. Nykyisellään on kuitenkin todennäköistä, että ne jäävät tai ovat jääneet vain lähtökohdiksi ja kokonaisvaltainen kestävän kehityksen integrointi osaksi normaalia toimintaa on jäänyt toteutumatta. Kestävän kehityksen periaatteiden siirtyminen strategioista ja juhlapuheista käytännön työhön vaatii toimivan ja kattavan *systeemin*. Sen lähtökohtaisena edellytyksenä olisi, että kestävän kehityksen ohjelma nähtäisiin sektoristrategioiden tasoisena paperina. Kestävän kehityksen kriteereiden tulisi siis näkyä kaikissa toimintaa ohjaavissa ohjelmissa ja strategioissa.

Tehokas kestävän kehityksen integroiminen osaksi normaalia toimintaa edellyttäisi myös, että kestävän kehityksen ohjelmassa luetellut koko kaupungin yhteiset tavoitteet kirjoitetaan täsmälliseen määrälliseen muotoon ja niiden toteutumiselle asetetaan aikarajat. Lisäksi tulisi tarkastella mahdollisuutta sisällyttää keskeiset tavoitteet osaksi kaupungin budjetin ja tilinpäätöksen laadintaprosessia vaikuttavuuden turvaamiseksi. Tärkeätä on myös, että hallintokuntakohtaiset toimenpideohjelmat tukevat suoraan näitä tavoitteita. Toimenpideohjelmien toteuttamista tulisi kuitenkin seurata vuosittain sisäisen auditoinnin kautta, jotta voidaan varmistua, etteivät toimenpiteet jää vain sanoiksi paperille ja että voidaan jatkuvasti yhdessä etsiä uusia tehokkaampia toimia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Niin kestävän kehityksen ohjelmassa kuin kaupungin monissa muissakin strategisissa papereissa on monin tavoin kuvattu yhteistä visiota paremmasta, kestävästä, tulevaisuudesta. Ilman kattavaa systeemiä, joka varmentaa muun muassa koulutusohjelmien ja sisäisen auditoinnin kautta noiden visioiden, arvojen ja toiminta-ajatuksien siirtymisen käytännön työhön ja päätöksentekoon, uhkaavat hyvät aikomukset paremman tulevaisuuden puolesta kuitenkin jäädä vain aikeiksi.

Kaavio nykyisestä ja malli kattavammasta kestävän kehityksen integrointijärjestelmästä on esitetty oheisessa kuvassa.

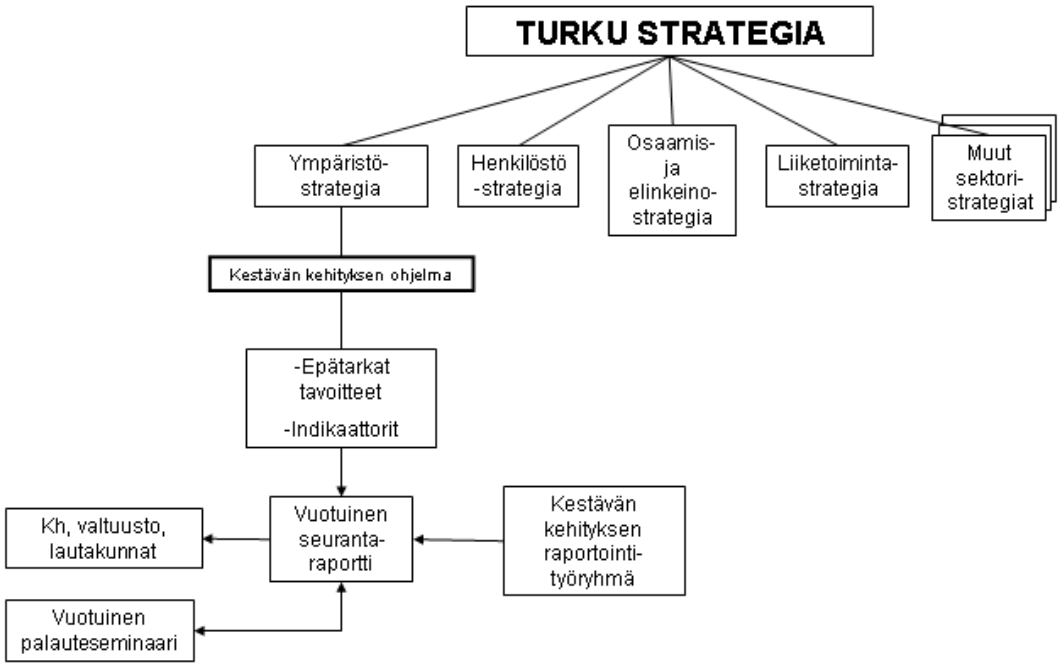

Nykyinen kestävän kehityksen integrointijärjestelmä.

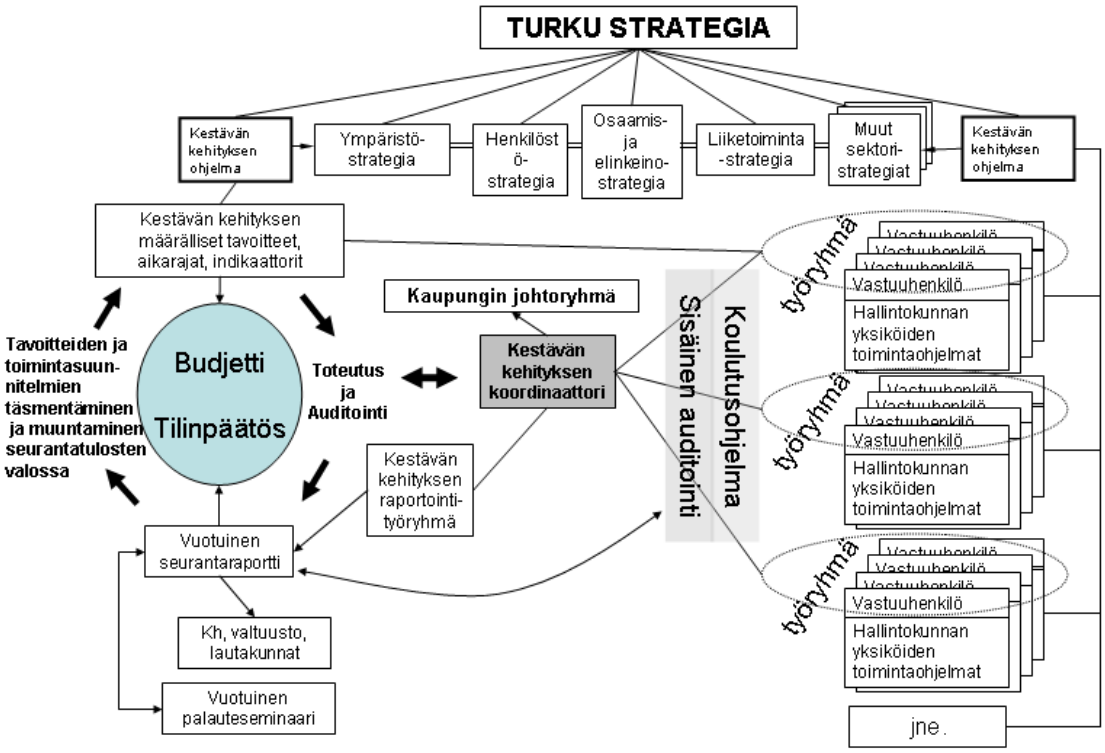

Kattava kestävän kehityksen integrointijärjestelmä.

Johtopäätökset

1. Hallinto

Turun kaupunki on jo vuosia kehittänyt visiota kestävän kehityksen kaupungista. Tämä näkyy muun muassa kaupungin yhteisen kestävän kehityksen ohjelman ja sen seurantajärjestelmän pitkään jatkuneena kehittämisenä. Jo kertaalleen päivitetty ohjelma on kuitenkin jäänyt liiaksi irralleen kaupungin hallinnosta ja kestävyyden kriteerit tulee jatkossa sisällyttää selkeämmin kaikkiin toimintaa ohjaaviin keskeisiin strategioihin ja ohjelmapapereihin. Samalla on kyettävä luomaan järjestelmä, jonka kautta strategioiden sisällön välittyminen arkipäivän työhön varmennetaan kestävän kehityksen kriteereiden osalta.

Kestävän kehityksen ohjelman sekä muiden strategisten ohjelmien yleisen hyväksyttävyyden varmistamiseksi tulee näiden päivittämisen yhteydessä hyödyntää aiempaa tehokkaammin osallistuvan demokratian menetelmiä, jotta kaikkien sidosryhmien keskeiset ajatukset tulisivat huomioiduksi jo suunnittelutyön alkuvaiheessa. Tällä hetkellä kansalaisvaikuttaminen, ts. kuntalaisten kuuleminen ja ottaminen mukaan tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arvokeskusteluun toteutuu usein vain argumentaation tasolla. Yhteistä selkeää päämäärää ei aina ole eikä tiedetä, mitä konkreettisia toimenpiteitä ja työtehtäviä hyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tulisi tehdä. Kukapa ei osallisuutta kannattaisi, mutta mitä muutoksia se toteutuessaan toisi toimintakulttuuriin? Osallistuvan demokratian toteutumiseksi tulee henkilöstön yhteistoimintakykyä kuntalaisten kanssa kehittää.

Avoin, vastuullinen ja läpinäkyvä päätöksenteko vaatisi pöytäkirjojen asioiden toimittamista ymmärrettäväksi tekstiksi ja vaikutusten selvittämistä ja selittämistä. Ei riitä, että tieto on luettavissa, sen on myös oltava ymmärrettävissä. Päätöksentekoa tulisi myös avata jo varhaisessa vaiheessa eli tiedottamiseen ja vuorovaikutteisuuteen kansalaisten kanssa tulee panostaa jo suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa keskustelun lisäämiseksi päätöksentekijöiden ja kuntalaisten välillä.

Henkilöstöstrategiassa tulisi olla selkeämmin linjauksia ja esityksiä siitä miten luottamushenkilöiden osallistuminen sekä vaikuttaminen toteutuvat käytännössä tällä hetkellä sekä miten sitä kehitetään vastaamaan paremmin tulevaisuuden tarpeisiin ja haasteisiin. Henkilöstön hallinnan avoimuutta ja luottamushenkilöiden päätöksenteon selkeyttä tulisi lisätä entisestään.

Yhteistyö naapurikuntien, muiden kaupunkien ja hallinnontasojen kanssa on aktiivista, mutta se ei nykyisen järjestelmän puitteissa ole toteutunut tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, mikä näkyy esimerkiksi monien palveluiden tuotannon kustannusrakenteessa, kaupunkirakenteen hajautumisessa sekä liikenteellisissä ongelmissa.

2. Johtaminen kohti kestävää kehitystä

Kaupungin kehitystä on pyritty ohjaamaan kestävyyden kriteerit täyttäväksi muun muassa Turku-strategian ja kestävän kehityksen ohjelman kautta. Myös kaupunginhallituksen bsc-tuloskortit joiltakin osin pyrkivät kestävyyden kriteereiden täyttymiseen. Kestävän kehityksen prosessien saaminen osaksi paikallishallinnon keskeistä toimintaa edellyttäisi kuitenkin kaupungin kestävän kehityksen ohjelman mukaisten tavoitteiden konkretisoimista ja ohjelman nostamista ympäristöstrategiaa toteuttavasta asemasta sektoristrategioiden tasolle. Myös yleisten standardien

mukaisten ympäristö- ja laatujärjestelmien toteuttaminen liikelaitosten lisäksi myös muissa hallintokunnissa vahvistaisi paikallisia kestävän kehityksen prosesseja.

Jatkossa tulee Aalborgin sitoumuksien mukaisesti EU:n kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian sisältö ottaa aiempaa kiinteämmin osaksi Turun kaupunkisuunnittelua. Tämän toteuttamiseksi yhteistyötä *toiminnallisen kaupunkialueen* sisällä on lisättävä niin liikenne- ja maankäytön kuin muidenkin alojen suunnittelutyössä. Kuntarakenneuudistus voi tuoda tähän helpotusta, mutta niin kauan kuin hallinnolliset rajat ovat nykyisellä tavallaan jyrkästi ristiriitaiset toiminnallisten alueiden kanssa, on etsittävä aktiivisesti uusia kuntien välisen yhteistyön muotoja kestävän kaupunkikehityksen turvaamiseksi.

Kestävyyden kriteereiden huomioimiseksi päätöksenteossa tulisi kestävän kehityksen ohjelmassa asetetuille tavoitteille ja indikaattoreille asettaa määrälliset valtuustoon nähden sitovat tavoitetasot aikarajoineen. Näin kestävyyden kriteerit tulisivat helpommin huomioiduiksi jo päätöksiä valmisteltaessa. Tällöin myös arvio päätösten vaikutuksista kestävän kehityksen näkökulmasta katsoen tulisi keskeiseksi osaksi päätöksentekoprosessia.

3. Yhteiset luonnonvarat

Pyrkimys luonnonvarojen suojeluun ja säilyttämiseen on keskeinen osa kestävää kehitystä, mikä heijastuu kaupungin toiminta-ajatuksessa jo Turku-strategian tasolla. Turun kaupunki onkin normaalissa toiminnassaan toteuttanut esimerkiksi sitoumuksen mukaista kestävää energiapolitiikkaa.

Kaupunkiorganisaatio itsessään on suuri sähkönkuluttaja. Sähkön hankintaa kilpailutettaessa tulee jatkossakin huomioida uusiutuvien energianlähteiden käyttömahdollisuudet ja pyrkiä jatkuvasti kasvattamaan niiden osuutta sähkönhankinnassa. Koska rakennusten energiansäästössä ei ole kaikilta osin saavutettu alenevia lämmönkulutustavoitteita on etsittävä uusia keinoja energian säästämiseksi, sen lisäksi, että käyttäjien kulutustottumuksiin pyritään vaikuttamaan esimerkiksi alhaisempien huonelämpötilojen muodossa. Turku Energian hyviä panostuksia uusiutuviin energialähteisiin on pyrittävä jatkamaan aktiivisesti. Myös panostuksia energiansäästökampanjointiin on syytä jatkaa elintapojemme muuttuessa jatkuvasti materiaalikeskeisemmiksi ja enemmän energiaa vaativiksi.

Rannikko- ja joenvarsikaupunkina vesistöjen tila on Turulle erityisen tärkeä asia. Vaikka ravinteiden ja muiden päästöjen määrä on vähentynyt, on vesistöjen tila edelleen huolestuttava, mikä heijastuu ajoittain jopa juomaveden laatuun. Vesistöjen kuormitusta on aiempaa määrätietoisemmin pyrittävä pienentämään kaikilla mahdollisilla toiminnan sektoreilla. Myös vesi ja viemäriverkoston korjaukseen on jatkossa suunnattava merkittäviä panostuksia. Turvallisen vesihuollon takaaminen kattavasti edellyttää myös viemäriverkon laajentamista ja kannustamista yhteisten jäteveden käsittelyratkaisujen toteuttamiseen haja-asutusalueilla.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on luontoarvoja priorisoitava maankäytönsuunnittelussa ja kaavamerkinnöin S tai SL varattujen alueiden rauhoittamiseen on pyrittävä systemaattisesti. Luonnon monimuotoisuuden järjestelmälliseksi seuraamiseksi ja luonnonhoitotoimien perustaksi on laadittava kattava luonnon tilan seurantaohjelma.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta myös kestävästi toteutettu maa- ja metsätalous ovat keskeisessä roolissa. Turun kaupunki on suuri metsänomistaja ja metsänhoidon suunnittelu on jo pitkään huomioinut luonnonsuojelulliset arvot sekä metsien virkistys- ja maisema-arvot. Metsänhoidon osalta kestävyyden kriteereiden voidaan katsoa täyttyvän hyvin.

Maatalous on ympäristön tilaan merkittävästi vaikuttava tekijä. Se on esimerkiksi Itämeren rehevöitymisen kannalta merkittävin yksittäinen tekijä Suomessa. Vaikka Turku ei maatalouden harjoittajana olekaan merkittävä toimija, niin kaupungilla olisi senkin osalta mahdollisuus toimia suunnan näyttäjänä, kun maataloutta pyritään saattamaan kaikilta osin kestävyyden kriteerit täyttäväksi. Vaikka maataloudessa noudatetaankin tarkkoja ympäristötuenehtoja, voisi vesiensuojelulliselta kannalta ottaa kaupungin omassa viljelytoiminnassa laajemminkin käyttöön hyviä toimintatapaesimerkkejä. Laskeutusaltaiden käyttömahdollisuuksia ollaan jo suunnittelemassa.

Aiempina vuosina toteutettua saastuneiden merenpohjan sedimenttien läjittämistä toiseen paikkaan merenpohjassa ei voida pitää kestävänä ratkaisuna. Tulevien ruoppausten varalle ollaankin etsimässä uusia ratkaisuja. Lisäksi niin sanottuihin ympäristösyistä tehtäviin ruoppauksiin on jatkossa varauduttava.

Ilmanlaadun osalta kehityssuunta on viime vuosina ollut positiivinen. Koska liikenteellä on merkittävä vaikutus ilmanlaatuun, on tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää huomioida kattavat ja realistiset joukko- ja kevyen liikenteen edellytykset jo yleiskaavatason suunnittelussa. Julkinen liikenne on saatava houkuttelevammaksi ja kevyen liikenteen edellytyksiä on parannettava siten, että kevyen liikenteen väylät johtavat katkeamattomina mahdollisimman laajasti läpi koko kaupungin.

4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat

Materialisoituvassa maailmassa kulutustottumuksilla ja elämäntapavalinnoilla voidaan vaikuttaa merkittävästi luonnonvarojen kestävään käyttöön. Turussa pyritään monin tavoin edistämään kierrätystä ja vähentämään jätteen syntyä. Vaikka tulokset ovat olleet monelta osin hyviä, on jätteen vähentäminen osoittautunut vaikeaksi. Jätteen määrän vähentämiseksi sekä uudelleenkäytön ja kierrättämisen edistämiseksi on ympäristölupaehtoja ja ympäristömääräyksiä edelleen kehitettävä sekä panostettava pitkäjänteiseen asennekasvatukseen ja tiedottamiseen.

Jätemäärien sekä uudelleenkäyttö- ja kierrätysasteen seurannan mahdollistamiseksi, asukkaisiin kohdistuvien jätehuoltokustannuksien leikkaamiseksi sekä ympäristön ja infrastruktuurin kannalta kestävämpien logististen ratkaisujen mahdollistamiseksi olisi jätteen kuljetus kilpailutettava kuntamallin mukaisesti. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta on pyrittävä rakentavaan yhteistyöhön jätteiden hyödyntämisestä huolehtivien tahojen kanssa.

Turulla on jo nyt pitkä perinne jätteiden syntypaikkalajittelusta. Yli 60 prosenttia asukkaista ilmoittaa aina lajittelevansa jätteensä. Vuodesta 2007 suuriin kiinteistöihin pakolliseksi tuleva keräyskartongin keräysvelvoite tulee nostamaan jätteiden hyödyntämisastetta entisestään. Pitkällä tähtäimellä jätteen hyödyntämisaste Turussa tullee uuden polttolaitoshankkeen myötä nousemaan yli 70 prosenttiin.

Energian kulutuksen leikkaamiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi tulisi toimintaa ohjaavien linjausten perustua resurssiajatteluun eli tiedostaa ja huomioida hyvinvointia tuottavan taloudellisen toiminnan rajalliset resurssit. Toimintaketjun toisessa päässä on energiankulutuksen reaaliaikaisten seurantajärjestelmien kehittämiseen panostettava koko yhdyskunnassa, jotta kulutuksen syy-seuraussuhteet tulevat avoimesti näkyviin. Pitkäjänteistä valistustyötä energiatehokkuuden puolesta on myös edelleen kehitettävä.

Kestävyyden kriteerit täyttävien hankintojen toteuttamiseen on kaupungissa valmisteilla olevan hankintaohjeiston ja henkilöstön hankkiman tietotaidon puitteissa hyvät mahdollisuudet. Käytännössä ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikuttimien ristipaineessa on kyettävä löytämään selvä linja ja prioriteetit, jotta kaikki kestävyyden aspektit tulevat hankinnoissa tasapuolisesti huomioiduksi. Hankintojen laajempi keskittäminen olisi ekotehokkuuden kannalta suositeltava kehityssuunta. Kestävyyden kriteeristön täyttymisen seurantaa on hankintojen osalta edelleen kehitettävä, jotta luotettava ja kattava seuranta on mahdollista.

5. Kaupunkisuunnittelu

Maankäyttöä ohjaavat ohjelmat ovat laaja-alaisia ja huomioivat melko hyvin ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat. Strategisista linjauksista puuttuu kuitenkin selkeä fokus, minkä vuoksi kaupunkirakennetta pyritään tiivistämään samanaikaisesti, kun se tosiasiassa hajautuu asuntorakentamisen toteutustavan seurauksena. Kestävän kehityksen kriteereiden täyttymiseksi maankäytönsuunnittelun päätöksenteossa tulee priorisoida vajaakäyttöisten sekä ongelma-alueiden rakentaminen ja muu uudistaminen tiiviin kaupunkialueen ulkopuolella tapahtuvan rakentamisen edelle. Onnistuneen uudistamisen takaamiseksi on hylättyjen ja vajaakäyttöisten alueiden uudistamisessa edellytettävä korkeatasoisia arkkitehtonisia, teknisiä ja maisemasuunnitelmallisia ratkaisuja sekä toimivia kevyen ja joukkoliikenteen yhteyksiä.

Käytännön toimien osalta edellytyksenä on, että asumisväljyyden kasvu ohjataan nykyistä rakennetta täydentävään rakentamiseen, palveluiden lisääminen kaupunkimaisiin keskuksiin ja lähipalveluihin, työ- ja opiskelupaikat Turun keskustaan sekä hyvin kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä saavutettaviin alakeskuksiin ja työpaikka-alueille. Lisäksi on kehitettävä aiempaa tehokkaampaa seudullista yhteistyötä maankäytön koordinoimiseksi ja liikennejärjestelmän kehittämiseksi. Kehityssuunnan muuttaminen edellyttää myös tiiviisti rakennettujen sekä kaupunkirakennetta täydentävien että olevien alueiden vetovoiman merkittävää parantamista parantamalla sekä toteutuslaatua, liikenneratkaisuja että palveluita.

Kaupunkikeskustan kehittäminen edellyttää asumisympäristön kehittämisessä panostamista laadullisiin tekijöihin ja väestöpohjan lisäämistä. Jotta keskustan väestörakennetta voidaan tervehdyttää, tulisi täydennysrakennusalueiden olla houkuttelevia myös lapsiperheiden kannalta. Tämä edellyttäisi myös kattavan, turvallisen kevyenliikenteen verkon toteuttamista keskusta-alueella.

Esikaupunkialueella lähipalveluiden säilyttäminen edellyttää palveluiden väestöpohjan säilyttämistä, mikä vaatii asuinalueiden väestörakenteen ennakoivaa kaupunkisuunnittelua.

Turun saarten voimakas asuntorakentaminen edellyttäisi palvelutarjonnan sekä työpaikkamäärän lisäämistä. Työpaikkojen toteuttaminen saarille on vaikeaa, koska saarille ei voi sijoittaa teollisuutta ja varastointia, ja suurille toimisto- ja palvelukeskittymille ne ovat syrjäinen sijainti.

Yleisesti ottaen voidaan todeta sitoumusten mukaisen korkealaatuisen arkkitehtuurin ja rakennusteknologian edistämisen olevan kaikkien etu eikä näihin liittyvissä laadullisissa tekijöissä tule tinkiä. Turun arkkitehtuuripoliittinen ohjelma tuleekin vetämään yleiset suuntalinjat kestävän suunnittelun sekä korkeatasoisen arkkitehtuurin ja rakennusteknologian edistämiseksi kaupungissa. Jatkossa tulee tarkastella onko kaupungissa tarvetta ja mahdollisuuksia myös yksityiskohtaisemmille kestävää rakentamista edistäville ohjelmille tai pilottikohteiden suunnittelulle ja toteuttamiselle.

6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä

Kestävien liikenneratkaisujen edistäminen edistää myös terveyteen ja ympäristön laatuun liittyviä tekijöitä. Yksityisautoilun tarpeen vähentäminen on siksi erityisen tärkeä tavoite. Yksityisautoilun tarpeen vähentämisen ja kestävämpien vaihtoehtojen houkuttelevuuden lisäämisen edellytyksenä on kaupunkikehityksen ja liikenteen kehityssuunnan oleellinen muutos. Käytännössä tämä tarkoittaisi kaupunkirakenteen hajautumisen pysäyttämistä ja kasvun ohjaamista täydennysrakentamiseen, kuten tämän selvityksen kaupunkisuunnitteluosiossa on esitetty. Vain jos kehityssuunta muuttuu, yksityisautoilun tarve vähenee. Tämä ei ole mahdollista yksin Turun kaupungin toimenpitein, vaan edellyttää seudullista yhteistyötä maankäytön koordinoimiseksi ja liikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuuden lisääminen edellyttää myös maankäytön ja liikenteen kehityssuunnan muuttamista samoin kuin yllä esitetty yksityisautoilun vähentäminen. Se vaatisi myös joukkoliikenteen seudullista suunnittelua, mikä on nykyisen lainsäädännön puitteissa vaikeaa. Kaupunkiseudullinen joukkoliikenneviranomainen on mahdollista perustaa Turun seudulle vain jos joukkoliikenteen lainsäädäntöä muutetaan valtion tasolla.

Joukkoliikenteen vetovoimaisuuden kehittäminen edellyttää merkittävää palvelutason parantamista. Tähän esitettyjä keinoja joukkoliikenneohjelmassa ja liikennejärjestelmäsuunnitelmissa ovat:

- Matkakeskus (selvitystyö käynnissä)
- Joukkoliikenne-etuudet, laatukäytävät ja informaatiojärjestelmä
- Paikallisjunat (maakunnallinen selvitystyö käynnissä)
- Pikaraitiotie (selvitys 2002, uusi selvitys tehdään 2007)

Kaikki toimenpiteet todennäköisesti lisäisivät joukkoliikenteen käyttöä sekä alentaisivat liikennöintikustannuksia kuljetettua matkustajaa kohden. Turun kaupungin on nykyisellä budjettirahoituksellaan mahdollista toteuttaa vain rajoitetusti joukkoliikenne-etuisuuksia ja informaatiojärjestelmän parannuksia. Suuremmat investoinnit edellyttävät joko valtion rahoitusta tai maan arvon nousun hyödyntämistä.

Kevyen liikenteen kehittämisessä erityisen tärkeätä olisi saada toteutettua Keskustan liikenteen vaihekaavan 1984 mukaiset keskustan pyörätiet sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteydessä vuonna 1999 suunnitellut pyörätiet. Kaikkien ehdotettujen väylien toteuttaminen edellyttää vuoden 1999 suunnitelman mukaan noin 20-25 miljoonan euron rahoitusta, mutta toteutusta voidaan tehdä pieninä osina

Myös siirtyminen matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin olisi askel kohti kestävämpää liikkumista. Joukkoliikenteen osalta siirtyminen matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin vaatisi kattavaa selvitystä siitä, millaisia kustannuksia tai lisätuloja siirtyminen vaihtoehtoisia polttoaineita käyttäviin tai paikallisesti päästöttömiin liikennevälineisiin tarkoittaisi. Kokemukset muista kaupungeista osoittavat, että sähkökäyttöinen raitiovaunu- ja johdinautoliikenne edellyttää suuria kiinteitä investointeja väyliin ja kalustoon, mutta voi olla kuljetettua matkustajaa kohden edullisempaa liikennöintikustannuksiltaan. Joukkoliikenteen ja ajoneuvokaluston hankinnassa olisi ympäristökriteereitä priorisoitava ja huomioita jatkuvasta öljyn hinnan noususta aiheutuva kustannusriski.

Liikenteen vähentäminen ja liikkuvuuden parantaminen vaatii myös kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman laatimista, mikä tulee toteutetuksi BUSTRIP -hankkeen kautta. Parhaillaan ollaan selvittämässä vertaisarvioijien lausunnon pohjalta, miten Turun

kestävän liikenteen suunnitelma käytännössä laaditaan. Keskeinen kysymys on se, miten joukkoliikenneohjelman ja Turun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman uudistaminen kytketään tähän työhön. Nykyisiin suunnitelmiin verrattuna tulee laajentaa kävelyn ja pyöräilyn, liikenteen hallinnan sekä liikenteen ympäristöhaittojen vähentämisen osuutta suunnitelmissa.

Liikenteen ympäristöön ja kansanterveyteen kohdistuvien yleisten negatiivisten vaikutuksien vähentäminen vaatii kestävien liikennemuotojen osuuden lisäämistä ja yksityisautoliikenteen osuuden pienentämistä. Liikenteestä aiheutuvan melun torjunta edellyttää investointeja meluesteisiin sekä ajonopeuksien laskemista melulle altistuvilla alueilla. Meluntorjuntaan tulee osoittaa aiempaa enemmän resursseja. Liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää siihen tähtäävien investointien ja rajoituksien toteuttamista sekä pitkäjänteistä liikennevalistusta ja vaikuttavaa liikenteen valvontaa.

7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta

Kestävä kaupunki on terve kaupunki ja terveyden edistäminen on kiistämättä ikääntyvän kansakunnan kriittinen menestystekijä. Monien hyviä tuloksia tuottaneiden terveyden edistämiskampanjoiden lisäksi Turussa on taloudellisen toiminnan suunnittelussa huomioitava aiempaa selvemmin ihmisten hyvinvoinnin lisääntyminen toiminnan lopputuloksena. Näin terveydenhuollon ulkopuolella vaikuttaviin terveydellisiin tekijöihin voidaan puuttua laaja-alaisesti.

Terveyteen liittyvän eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentäminen vaatii nykyisten toimien tehostamista sekä uusien keinojen löytämistä. Terveyden edistämisen alalla vaaditaan sekä päättäjiltä että valmistelijoilta avointa ja innovatiivista suhtautumista suunnittelutyöhön, jotta löydetään keinoja strategisten kumppanuuksien muodostamiseksi.

Terveydelliset seikat tulisi jatkossa huomioida myös kaupunkisuunnittelussa rutiininomaisesti. Tämä edellyttää projektityönä toteutettujen ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointien (IVA) resursointia siten, että analyysit voitaisiin ottaa pitkäjänteisesti vakiintuneeksi osaksi normaalia kaavoitus- ja kaupunkisuunnittelutyötä. Hyvinvoinnin seuranta on johtamisen väline, jossa terveysvaikutusten arviointi voi toimia uudenlaisena ja tehokkaana arviointityökaluna.

8. Vahva ja kestävä paikallinen talous

Vahva ja kestävä paikallinen talous, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta on jokaisen paikallishallinnon kannalta ensiarvoisen tärkeä ja tavoiteltava asia. Työllisyyden ja yrittäjyyden tukemiseksi olisi Turussa lisättävä resursseja erityisesti alkavien yrittäjien neuvontaan, joka nykyisellään ruuhkautuu aika ajoin pahasti. Myös yrittäjyyteen kannustamiseen tulee panostaa aiempaa voimakkaammin.

Yhteistyö paikallisten yritysten kanssa hyvän yrityskäytännön edistämiseksi ja toteuttamiseksi vaatii lisäpanostusta ja uusien keinojen käyttöönottoa. Erityisesti tulee löytää keinoja, joilla yritykset saadaan mukaan laatu- ja ympäristöjärjestelmien laatimiseen tähtääviin projekteihin.

Yritysten sijaintiin liittyvien kestävän kehityksen periaatteiden toteuttaminen vaatii maankäytönsuunnittelulta merkittävää panostusta yleiskaavatason suunnitteluun. Laadukkaiden paikallisten ja alueellisten tuotteiden markkinoiden kasvu vaatii sitoumuksena toteutuakseen uusien keinojen löytämistä sekä runsaasti lisäpanostuksia esimerkiksi markkinointiin. Kaupunki

voisi esimerkiksi omia hankintoja tehdessä huomioida paikallisuuden yhtenä hankintakriteerinä. Lisäksi ystävyyskuntayhteyksien hyödyntäminen pk-yritysten kansainvälisten yhteyksien luomisessa tulisi huomioida voimakkaammin.

Talouden toimialoista matkailuteollisuus on yksi maailman suurimpia. Turulla ja Turun seudulla on matkailun kohdealueena epäilemättä vielä valtavasti kasvu- ja kehittymispotentiaalia eikä paikallisen turismin kehittämisessä voi liiaksi korostaa kestävyyden periaatteita. Matkailun kehittämisessä onkin julkisen rahoituksen edellytyksenä oltava kestävän matkailun kriteeristö, joka on mukana myös kaikessa matkailualan ammatti- ja yrittäjäkoulutuksessa.

9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Avoimen ja kannustavan yhteisön luominen ja turvaaminen ovat modernin yhteiskunnan kriittisiä menestystekijöitä. Turkulaisten tasa-arvoinen kohtelu ja kokonaisvaltainen elämänhallinnan tukeminen sekä asiakaslähtöinen palvelutuotanto ovatkin kaupungin hallintokuntien strategisina lähtökohtina ja tukevat hyvin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Sitoumuksen mukaisten tavoitteiden toteutuminen kaupunkilaisten parhaaksi vaatii kuitenkin aiempaa selkeämpää yhteistä näkemystä ja sitoutumista tavoitteisiin sekä kaupungin eri hallintokuntien, järjestöjen ja viranomaisten välisen yhteistyön tiivistämistä. Hyvien elinolosuhteiden ja monipuolisten asuinalueiden takaaminen vaatii segregaatiokehityksen tiedostamista ja huomioimista kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Erityisesti yleiskaavatason suunnittelun rooliin tässä tulee kiinnittää huomiota.

10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen

Ilmaston muutoksen huomioiminen lähes kaikissa keskeisissä strategioissa osoittaa yhtenäisen strategisen linjan toteutuvan Turun kaupungissa hyvin. Kasvihuonekaasupäästöjen saattaminen kestävälle tasolle edellyttäisi jatkossa sekä lyhyt- että pitkäaikaisien määrällisten tavoitteiden asettamista sekä vaikuttavien tekijöiden ja vastuutahojen tunnistamista kasvihuonekaasupäästöjen leikkaamiseksi. Lisäksi olisi täsmennettävä nykyisiä kestävän kehityksen toimintaohjelmia ja tehostettava nykyisiä seurantajärjestelmiä.

Ilmaston muutoksen syistä ja seurauksista tiedotetaan nykyisin jo melko kattavasti. Ehkäisevien toimien integroiminen osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa vaatisi selkeän ja kokonaisvaltaisen, ilmastopolitiikkaa linjaavan ohjelman luomista. Ilmastomyötäisten toimenpiteiden tulisi myös olla aiempaa kiinteämpi osa normaalia toimintaa eikä vain joukko irrallisia pilottihankkeita.

Kansainvälisessä ja seudullisessa yhteistyössä globaalien ongelmien ratkaisemiseksi ja kestävyyden periaatteiden tuomisessa osaksi normaalia toimintaa Turku on ollut erittäin aktiivinen toimija. Kansainvälistä yhteistyötä on tehty erityisesti Itämeren kaupunkien liiton ympäristösihteeristön kautta ja seudullista yhteistyötä V-S Agendatoimiston ja V-S Energiatoimiston kautta. Aktiivista yhteistyöroolia tulee jatkossakin ylläpitää. Näiltä osin tulee kuitenkin myös oman organisaation toimintaa tarkastella kriittisesti ja tehdä tarvittavat toimenpiteet.

Toimenpide-ehdotukset

1. Hallinto

- Sisällytetään jatkossa kestävyyden kriteerit selkeämmin osaksi kaikkia toimintaa ohjaavia keskeisiä strategioita ja ohjelmia.
- Luodaan järjestelmä, jonka kautta strategioiden ja ohjelmien sisällön välittyminen arkipäivän työhön varmennetaan kestävän kehityksen kriteereiden osalta.
- Kehitetään henkilöstökoulutukseen osio, joka tukee henkilöstön yhteistoimintakykyä kuntalaisten kanssa osallistuvan demokratian toteutumiseksi.

2. Johtaminen kohti kestävää kehitystä

- Nostetaan kaupungin kestävän kehityksen ohjelma ympäristöstrategiaa toteuttavasta asemasta sektoristrategioiden tasolle.
- Kannustetaan ympäristö- ja laatujärjestelmien luomiseen kaikissa hallintokunnissa.
- Lisätään yhteistyötä koko kaupunkialueen sisällä kaikkien alojen suunnittelutyössä.
- Asetetaan määrällisiä lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitetasoja kestävän kehityksen ohjelmassa asetetuille tavoitteille ja seurataan niitä osana talousarvioprosessia.

3. Yhteiset luonnonvarat

- Pienennetään vesistöjen kuormitusta kaikilla mahdollisilla toiminnan sektoreilla.
- Laajennetaan vesilaitoksen toiminta-aluetta viemäröinnin osalta yhä kattavammaksi ja ulotetaan hulevesiverkosto, jolla kootaan sadevedet pois kuormittamasta jätevedenpuhdistamoa, samalle alueelle kuin viemäriverkosto.
- Haetaan rauhoituspäätös kaavamerkinnöin S tai SL varatuille luonnonsuojelullisesti arvokkaille alueille.
- Toimitaan esimerkkinä Turun seudun maatalousyrittäjille Itämeren kannalta positiivisten viljelymenetelmien omaksujana.
- Priorisoidaan ympäristömyötäisiä energiaratkaisuja.

4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat

- Luodaan kestävyyden kriteereitä priorisoiva hankintaohjeistus sekä seurantajärjestelmä.
- Panostetaan pitkäjänteiseen ympäristökasvatukseen, jossa koulutoimen rooli korostuu.
- Saatetaan kaupungin omien kiinteistöjen jätehuolto kattavan kierrätyksen mahdollistavaksi jo työpistetasolta lähtien.

5. Kaupunkisuunnittelu

- Siirretään maankäytön kehittämisen painopiste kaupunkirakenteen laajentamisesta sen täydentämiseen ja uudistamiseen.
- Lopetetaan Turun seudun kuntien välinen kilpailu seudullisen yhteistyön tai kuntarakenneuudistuksen kautta.
- Laaditaan kestävien maankäyttöratkaisujen toteuttamiseksi seudullinen, kuntien yhteinen, yleiskaava.

6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä

- Suunnitellaan maankäyttö siten, että lähipalvelut ja joukkoliikenne ovat kävellen saavutettavissa ja pyöräily on realistinen kulkumuoto.
- Suunnitellaan ja toteutetaan joukkoliikenne seudullisesti sekä toteutetaan vetovoimainen runkolinjasto
- Toteutetaan suunnitellut pyörätieyhteydet kiireellisesti - erityisesti keskustassa.

7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta

- Otetaan inhimillisten vaikutusten arviointimenettely (IVA) pitkäjänteisesti vakiintuneeksi osaksi normaalia maankäytön suunnittelutyötä.
- Huomioidaan ihmisten hyvinvointi taloudellisen toiminnan suunnittelussa tavoitteena, jotta terveydenhuollon ulkopuolella vaikuttaviin terveydellisiin tekijöihin voidaan puuttua laaja-alaisesti.
- Pyritään strategisiin kumppanuuksiin terveyteen liittyvän eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämiseksi.
- Taataan paikalliset helposti saavutettavat terveyskeskuspalvelut kaikenikäisille.

8. Vahva ja kestävä paikallinen talous

- Lisätään resursseja erityisesti alkavien yrittäjien neuvontaan.
- Etsitään keinoja, joilla yritykset saadaan mukaan laatu- ja ympäristöjärjestelmien laatimiseen tähtääviin projekteihin.
- Asetetaan matkailun kehittämisessä julkisen rahoituksen edellytykseksi kestävän matkailun kriteeristö.
- Pyritään takaamaan monipuolinen elinkeinorakenne luomalla erilaisille yrityksille sopiva toimintaympäristö

9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

- Tiivistetään kaupungin eri hallintokuntien, järjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Tiedostetaan ja huomioidaan segregaatiokehitys yleiskaavatason suunnittelussa hyvien elinolosuhteiden ja monipuolisten asuinalueiden takaamiseksi.

10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen

- Selvitetään vaikuttavat tekijät ja vastuutahot kasvihuonekaasupäästöjen leikkaamiseksi tavoitetasolle.
- Luodaan ilmastopolitiikkaa linjaava ohjelma, joka tuo ilmastomyötäiset toimet irralisista hankkeista osaksi normaalia toimintaa.
- Jatketaan Turussa omaksuttua aktiivista yhteistyöroolia niin seudullisella kuin kansainvälisellä kin tasolla.

LIITE 1. Aalborgin sitoumus – Peruskartoituskortti

VASTUUHENKILÖN YHTEYSTIEDOT	
Nimi:	**Toimisto/yksikkö:**
S-posti:	**Puh:**
Kommentoineet (nimi, yksikkö):	

PERUSKARTOITUSTIEDOT		
Sitoumus (numero ja nimi)		
1. Sitoumuksen huomioiminen strategioissa ja niitä toimeenpanevissa ohjelmissa:		
Merkitse oheiseen taulukkoon kunkin strategian kohdalle oma arviosi siitä, kuinka hyvin ko. Aalborgin sitoumus on huomioitu kussakin strategiassa/ohjelmassa. Strategiat löydät osoitteesta: http://netku/aalborg Käytä arviossa asteikkoa: 0 = Ei tarpeen huomioida tässä yhteydessä 1 = Ei ole huomioitu, mutta pitäisi huomioida, 2 = Tulisi huomioida paremmin, 3 = Huomioitu hyvin.		
Nimi	**Arvio**	**Kommentti**
Turku Strategia 2005-2008		
Kestävän kehityksen ohjelma 2005-2008		
Ympäristöstrategia 2006-2009		
Henkilöstöstrategia 2006-2009		
Osaamis- ja elinkeinostrategia 2006-2009		
Liiketoimintastrategia 2005-2008		
Yleiskaava 2020		
Muut tämän sitoumuksen kannalta merkittävät strategiat ja/tai toimintaohjelmat (lisää tarvittaessa rivejä)**:**		

2. Onko Turun kaupungilla käytössä tämän sitoumuksen täyttämisen mittaamiseen soveltuvia indikaattoreita? Millaisia?				
Jos mahdollista, niin liitä tähän diagrammi tai taulukko viiden viime vuoden kehityksestä.				
Jos ei, niin mikä olisi mielestänne tämän sitoumuksen täyttämistä parhaiten kuvaava indikaattori(t) tai tapa seurata kehitystä?				
3. Tämän sitoumuksen kannalta vaikuttavimmat tekijät (Driving force)**:**				
4. Tätä sitoumusta tukevat/tukeneet toimet tai hankkeet:				
5. Yleinen arvio tämän sitoumuksen toteutumisesta nykyisellään Turun kaupungissa. Sitoumus toteutuu:				
Huonosti ☐	Melko huonosti ☐	Tyydyttävästi ☐	Melko hyvin ☐	Hyvin ☐
6. Suurimmat sitoumukseen liittyvät haasteet?				

LIITE 2. Yhteenveto Aalborgin sitoumuksien tematiikan sisältymisestä Turun keskeisiin politiikkaa ja toimintaa ohjaaviin strategisiin ohjelmiin.

0 = Ei tarpeen huomioida tässä yhteydessä
1 = Ei ole huomioitu, mutta pitäisi huomioida,
2 = Tulisi huomioida paremmin,
3 = Huomioitu hyvin.

Aalborgin sitoumus	*Turku Strategia*	*Kestävän kehityksen ohjelma*	*Ympäristö-strategia*	*Henkilöstö-strategia*	*Osaamis- ja elinkeino-strategia*	*Liike-toiminta strategia*	*Yleiskaava 2020*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.							
1. kehittämään edelleen yhteistä pitkän tähtäimen visiotamme kestävän kehityksen kaupungista.	3	3	3	2	2	2	3
2. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen.	2	2	2	1	1	1	3
3. kutsumaan kaikki paikalliset toimijat osallistumaan tehokkaasti päätöksentekoon.	2	2	2	1	1	1	3
4. avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon.	2	2	2	2	2	2	2
5. työskentelemään tehokkaasti yhteistyössä naapurikuntien, muiden kaupunkien ja eri hallinnontasojen kanssa	3	3	2	2	3	2	2
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.							
1. vahvistamaan paikallisia Agenda 21 –toimintaohjelmia tai muita paikallisia kestävän kehityksen prosesseja ja saamaan ne osaksi paikallishallinnon keskeistä toimintaa.	3	3	3	0	1	2	2
2. yhtenäiseen johtamiseen kohti kestävää kehitystä. Perustamme toimintamme ennalta varautumisen periaatteelle ja huomioimme EU:n valmisteilla olevan kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian.	3	3	3	2	2	2	3
3. asettamaan tavoitteet ja aikataulut Aalborgin sitoumuksien puitteissa ja luomaan Aalborgin sitoumuksien seuranta- ja arviointijärjestelmän sekä noudattamaan sitä.	2	2	0	0	0	0	0
4. takaamaan, että kestävyyteen liittyvät asiat ovat keskeisesti mukana kaupunkien päätöksenteossa ja että voimavarojen jakaminen perustuu tehokkaisiin ja laajoihin kestävän kehityksen kriteereihin.	3	3	3	2	2	2	3
5. tekemään yhteistyötä Euroopan kestävän kehityksen kaupunkien kampanjan ja sen verkostojen kanssa voidaksemme seurata ja arvioida tavoitteidemme saavuttamista.	3	2	0	0	0	0	0
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.							
1. pienentämään primaarienergian kulutusta ja lisäämään uusiutuvan energian osuutta.	2	3	2	0	1	2	3
2. parantamaan veden laatua, säästämään vettä ja käyttämään sitä tehokkaammin.	3	3	3	0	0	2	1
3. edistämään ja lisäämään biologista monimuotoisuutta sekä laajentamaan ja hoitamaan luonnonsuojelu- ja viheralueita.	0	3	3	0	0	0	2
4. parantamaan maaperän laatua, suojelemaan ekologisesti tuottavaa maata ja edistämään kestävää maa- ja metsätaloutta.	3	3	3	0	0	0	2
5. parantamaan ilmanlaatua.	0	3	3	0	0	0	2
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.							
1. välttämään ja vähentämään jätettä ja lisäämään uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.	3	3	2	0	0	3	0
2. käsittelemään jätettä parhaiden käytäntöjen standardien mukaisesti.	3	3	2	0	0	3	0
3. välttämään tarpeetonta energiankulutusta ja parantamaan energian loppukäytön tehokkuutta.	2	3	2	0	1	2	3
4. tekemään kestäviä hankintoja.	3	3	2	0	1	1	1
5. tehokkaasti edistämään kestävää tuotantoa ja kulutusta, erityisesti ekomerkittyjä, luomu-, eettisiä ja reilun kaupan tuotteita.	3	1	2	0	1	1	0

5. Suunnittelu: Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.							
1. ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita.	3	2	2	0	2	0	3
2. välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle.	3	2	2	0	1	0	2
3. varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa.	3	2	2	0	2	0	3
4. takaamaan kaupunkien rakennuskulttuurin asianmukaisen säilyttämisen, kunnostuksen ja (uudelleen) käytön.	3	3	3	0	2	0	2
5. noudattamaan kestävän suunnittelun ja rakentamisen vaatimuksia ja edistämään korkealaatuista arkkitehtuuria ja rakennusteknologiaa.	3	3	3	0	3	0	3
6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.							
1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja.	3	2	2	1	1	2	2
2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta.	3	2	2	1	1	2	2
3. tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin.	3	2	2	1	0	1	2
4. kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman.	3	2	2	1	0	1	2
5. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.	3	2	2	1	1	1	2
7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.							
1. lisäämään valistusta ja puuttumaan laajemmin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, joista suurin osa vaikuttaa terveydenhuollon ulkopuolella.	2	3	2	2	2	0	2
2. edistämään kaupunkien terveyssuunnittelua, joka tarjoaa kaupungeille keinoja muodostaa ja ylläpitää strategisia kumppanuuksia terveydenhuollon alalla.	3	3	2	2	-	2	2
3. vähentämään terveyteen liittyvää eriarvoisuutta sekä lievittämään köyhyyttä, mikä vaatii säännöllistä selontekoa siitä kuinka eroja on onnistuttu pienentämään.	2	2	-	-	-	2	2
4. edistämään terveysvaikutusten arviointia, jotta kaikki kunnan toimialat voisivat työskennellä terveyden ja elämänlaadun hyväksi.	1	2	2	0	1	1	1
5. saamaan kaupunkisuunnittelijat huomioimaan terveyteen liittyvät näkökohdat suunnitelmissaan ja aloitteissaan.	3	-	-	-	0	0	1
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.							
1. omaksumaan menettelytapoja, jotka lisäävät ja tukevat paikallista työllisyyttä ja yritysten perustamista.	3	2	0	0	3	3	3
2. tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa hyvän yrityskäytännön edistämiseksi ja toteuttamiseksi.	3	3	3	0	3	3	3
3. kehittämään ja toteuttamaan yritysten sijaintiin liittyviä kestävän kehityksen periaatteita.	3	2	2	0	2	1	2
4. kasvattamaan laadukkaiden paikallisten ja alueellisten tuotteiden markkinoita.	0	1	0	0	2	0	0
5. edistämään kestävää paikallista turismia.	3	2	2	0	3	2	1
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.							
1. kehittämään ja toteuttamaan ohjelmia köyhyyden ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi.	3	3	0	0	0	0	2
2. takaamaan kansalaisille tasapuolinen julkisten palveluiden, kasvatuksen ja koulutuksen, työpaikkojen, tiedon sekä kulttuuritarjonnan saatavuus.	3	3	0	0	0	0	3
3. vaalimaan sosiaalista osallisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.	2	3	0	3	0	0	2
4. parantamaan yhteisön turvallisuutta.	3	3	2	3	0	0	2
5. takaamaan hyvät elinolosuhteet ja asukasrakenteeltaan monipuoliset asuinalueet.	3	3	3	0	0	0	3

10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.							
1. kehittämään ja noudattamaan strategista ja yhtenäistä lähestymistapaa ilmastonmuutoksen lieventämiseksi sekä saattamaan kasvihuonekaasujen päästöt kestävälle tasolle.	3	3	3	0	1	3	2
2. sisällyttämään ilmastonsuojelupolitiikan osaksi energia-, liikenne-, hankinta-, jäte- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa.	3	3	3	0	2	1	2
3. lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa.	2	2	2	2	1	3	-
4. vähentämään globaalia ympäristön kuormitusta ja edistämään ympäristöoikeudenmukaisuuden periaatetta.	3	3	3	0	1	2	3
5. vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa.	3	3	2	0	1	0	2

LIITE 3. Kriitisiä huomioita strategisten ohjelmien ja Aalborgin sitoumusten välisestä yhteydestä.

Turku Strategiaa ei ole taulukoitu tässä, koska se sai osakseen pelkästään positiivisia arvioita. Tämä johtunee osin strategian yleisluonteisuudesta ja osin kestävän kehityksen keskeisestä sisällöllisestä asemasta Turku Strategiassa.

Taulukot sisältävät vain ne sitoumuskohdat joihin kohdistui kriittistä, rakentavaa, kommentointia.

Aalborgin sitoumus	*Kestävän kehityksen ohjelma*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.	
2. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen.	Kuntalaisten osallistuttaminen ja kuuleminen passiivista, tarvitaan vuorovaikutteisuuden kehittämistä edelleen.
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	
3. asettamaan tavoitteet ja aikataulut Aalborgin sitoumuksien puitteissa ja luomaan Aalborgin sitoumuksien seuranta- ja arviointijärjestelmän sekä noudattamaan sitä.	Sisältää suuren osan sitoumusten teemoista ja indikaattoreista. Kestävän kehityksen tavoitteita tulee kuitenkin tarkentaa tämän peruskartoituksen pohjalta.
5. tekemään yhteistyötä Euroopan kestävän kehityksen kaupunkien kampanjan ja sen verkostojen kanssa voidaksemme seurata ja arvioida tavoitteidemme saavuttamista.	Linjassa kansainvälisten sopimusten kanssa, mutta Aalborgin sitoumukset jääneet ohjelmassa taka-alalle. Kansallinen vertailtavuus on saavutettu, mutta aktiivisesta kv-yhteistyöstä huolimatta kansainvälisessä vertailtavuudessa on vielä paljon kehittymisen varaa.
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	
1. välttämään ja vähentämään jätettä ja lisäämään uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. 5. tehokkaasti edistämään kestävää tuotantoa ja kulutusta, erityisesti ekomerkittyjä, luomu-, eettisiä ja reilun kaupan tuotteita.	Ohjelman muutamat indikaattorit vaikeasti mitattavissa. Ohjelmaan ei ole kirjattu näiden osalta selviä tavoitteita.
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.	
1. ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita. 2. välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle. 3. varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa.	Visiotavoitteet oikeat, mutta maankäytön osalta puuttuvat konkreettiset keinot.

6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja. 1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja. 2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta. 1. tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin. 2. kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman. 3. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen. **7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.** 1. lisäämään valistusta ja puuttumaan laajemmin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, joista suurin osa vaikuttaa terveydenhuollon ulkopuolella.	Visiotavoitteet oikeat, mutta maankäytön ja liikenteen osalta puuttuvat konkreettiset keinot Visiotavoitteet oikeat, mutta konkreettiset keinot puuttuvat Tavoitteet ovat oikeat, mutta on haastellista saada tavoitteet osaksi hallintokuntien rutiineja ja omia ydintavoitteita.
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta. 3. lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa.	Ohjelmassa ei määritellä ehkäiseviä toimenpiteitä.

Aalborgin sitoumus	*Ympäristö-strategia*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa. 2. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen. 4. avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon. 5. työskentelemään tehokkaasti yhteistyössä naapurikuntien, muiden kaupunkien ja eri hallinnontasojen kanssa	Ei suoraa tai osallistuvaa demokratiaa, ohjelmassa toiminta-ajatuksena on kuitenkin asiakaslähtöisyys. Esillä vain viitteellisesti kaupungin toiminta-ajatuksessa. Naapurikuntien ja kaupunkien välisen yhteistyön syventäminen ja lisääminen tulisi olla keskeisemmin esillä.
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä. 1. pienentämään primaarienergian kulutusta ja lisäämään uusiutuvan energian osuutta.	Strategiaan tarvitaan lisäyksiä mm. energiankulutuksen vähentämisen osalta

4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	
3. välttämään tarpeetonta energiankulutusta ja parantamaan energian loppukäytön tehokkuutta.	Strategiaan trvitaan lisäyksiä mm. energiankulutuksen vähentämisen osalta
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.	
1. ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita.	Strategian yleistason tavoitteet oikeat, niitä ei kuitenkaan ole konkretisoitu riittävästi
2. välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle.	Strategian yleistason tavoitteet oikeat, mutta liian tulkinnanvaraiset. Pientaloasumisen lisääminen ja kestävä kaupunkirakenne ovat tavoitteina joutuneet ristiriitaan.
3. varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa.	Strategian yleistason tavoitteet oikean suuntaiset, mutta eivät riittävät ja toimenpiteitä ei ole konkretisoitu riittävästi.
6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.	
1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja. 2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta. 3. tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin. 4. kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman. 5. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.	Strategian yleistason tavoitteet oikeat, niitä ei kuitenkaan ole konkretisoitu riittävästi
7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.	
2. tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa hyvän yrityskäytännön edistämiseksi ja toteuttamiseksi.	Strategia tämän sitoumuksen kannalta liian yleisluonteinen.
5. edistämään kestävää paikallista turismia.	
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta

10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.	
3. lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa.	Ehkäisevät toimenpiteet määrittelemättä strategiassa.
5. vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa.	Yhteyttä globaalien ja lokaalien ongelmien välillä ei ole strategiassa määritelty, vaikka tämä tuleekin esiin toiminnassa ja vaikutuksissa.

Aalborgin sitoumus	*Henkilöstö-strategia*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.	
2. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen.	Strategia ei velvoita yhteistyöhön kuntalaisten kanssa eikä kehittämään näitä valmiuksia.
4. avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon.	Strategian arvoissa mukana oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys. Siinä tarvittaisiin kuitenkin selkeämpää sitouttamista toiminnan avoimuuteen.
5. työskentelemään tehokkaasti yhteistyössä naapurikuntien, muiden kaupunkien ja eri hallinnontasojen kanssa	Strategiassa tulisi huomioida paremmin yhteisiä resurssi- ja rekrytointitarpeita sekä mahdollisuuksia yhteistyöhön naapurikuntien ja sairaanhoitopiirin kanssa.
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	
4. tekemään kestäviä hankintoja.	Kestävät hankinnat voisivat olla esillä esim. koulutuksen kohdalla.
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.	Ei ole huomioitu työmatkaliikenteen hallintaa osana henkilöstäpolitiikkaa
7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.	
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta

10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta

Aalborgin sitoumus	*Osaamis- ja elinkeinostrategia*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.	
4. avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon.	Strategiassa pyritään lisäämään innovaatioympäristön toimivuuden tehostamista, mutta avoin, vastuullinen ja läpinäkyvä päätöksenteko ei varsinaisesti ole esillä.
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	
2. yhtenäiseen johtamiseen kohti kestävää kehitystä. Perustamme toimintamme ennalta varautumisen periaatteelle ja huomioimme EU:n valmisteilla olevan kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian.	Strategiasta löytyy sitoumuksen aihealueet, paitsi elinkeinopolitiikan osalta.
4. takaamaan, että kestävyyteen liittyvät asiat ovat keskeisesti mukana kaupunkien päätöksenteossa ja että voimavarojen jakaminen perustuu tehokkaisiin ja laajoihin kestävän kehityksen kriteereihin.	Strategiasta löytyy sitoumuksen aihealueet, paitsi elinkeinopolitiikan osalta.
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	
4. tekemään kestäviä hankintoja.	Strategian arviointikriteereissä tai toimenpiteissä voisi olla jotain liittyen vastuulliseen kulutukseen.
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.	
1. ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita.	Kaupunkirakenteen kehittäminen huomioitu strategiassa liian yleistasoisesti.
2. välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle.	Strategiassa ei ole huomioitu, että riittävän tiivis ja viihtyisä kaupunkirakenne on tärkeä toimintaedellytys myös korkeakouluille ja osaamistyöpaikoille.
3. varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa.	Strategiassa ei ole huomioitu, että riittävän tiivis ja viihtyisä kaupunkirakenne on tärkeä toimintaedellytys myös korkeakouluille ja osaamistyöpaikoille.
4. takaamaan kaupunkien rakennuskulttuurin asianmukaisen säilyttämisen, kunnostuksen ja (uudelleen) käytön.	Kulttuuripääkaupunkihankkeen hyödyntäminen sekä asuin- ja elinympäristön laatu kokonaisvaltaisen elinkeinopolitiikan osana tulisi ottaa huomioon.

6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.	
1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja.	Ei huomiotu kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen merkitystä työmatkoilla eikä niiden merkitystä toimivien työpaikkaympäristöjen osana.
2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta.	Ei huomiotu kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen merkitystä työmatkoilla eikä niiden merkitystä toimivien työpaikkaympäristöjen osana.
5. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.	Ei huomioitu tarvetta vähentää rahti- ja lentoliikenteen ympäristöhaittoja.
7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.	
3. vähentämään terveyteen liittyvää eriarvoisuutta sekä lievittämään köyhyyttä, mikä vaatii säännöllistä selontekoa siitä kuinka eroja on onnistuttu pienentämään.	Strategiassa painotetaan koulutusmahdollisuuksia ja osaamisen lisäämistä, mutta ei sisällä erityistä tasavertaisuus näkökulmaa.
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.	
3. lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa.	Tulisi sisältää enemmän ilmastonmuutokseen liittyvää tematiikkaa.
5. vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa.	Strategiassa kansainvälisyys on esillä. Se perustuu kuitenkin voimakkaaseen taloudelisen kasvun tavoitteiseen, ei kestävään kehitykseen.

Aalborgin sitoumus	*Liiketoiminta-strategia*
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.	
2. luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen.	Strategiassa pyritään läpinäkyvyyteen ja yhteistyöhän. Suunnittelussa ja päätöksenteossa ei kuitenkaan tehdä juuri yhteistyötä kuntalaisten kanssa.
4. avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon.	Kiinteän omaisuuden hallinnassa on päästy liikelaitos- tai yhtiömuotoiseen läpinäkyvään tilaaja-tuottaja malliin. Avoimuus jää kuitenkin usein liiketoiminnan periaatteiden varjoon

2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	
2. yhtenäiseen johtamiseen kohti kestävää kehitystä. Perustamme toimintamme ennalta varautumisen periaatteelle ja huomioimme EU:n valmisteilla olevan kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian.	Huomioitu parhaiten energialiiketoiminnan kohdalla kohdalla. Asuntoliiketoiminnan, kiinteän omaisuuden hallinnan ja sisäisten palveluiden kohdalta ei löydy yhteyttä.
4. takaamaan, että kestävyyteen liittyvät asiat ovat keskeisesti mukana kaupunkien päätöksenteossa ja että voimavarojen jakaminen perustuu tehokkaisiin ja laajoihin kestävän kehityksen kriteereihin.	Sitoumuksen kohdat puuttuvat useista eri liiketoimintaosa-alueista.
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä.	
1. pienentämään primaarienergian kulutusta ja lisäämään uusiutuvan energian osuutta.	Yhteisten luonnonvarojen ja kestävän kehityksen tulisi olla nykyistä näkyvämpi osa liiketoimintastrategiaa.
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	
3. välttämään tarpeetonta energiankulutusta ja parantamaan energian loppukäytön tehokkuutta.	Yhteisten luonnonvarojen ja kestävän kehityksen tulisi olla näkyvä osa liiketoimintastrategiaa.
4. tekemään kestäviä hankintoja.	Strategisissa valinnoissa tulisi ottaa huomioon vastuullinen kulutus.
5. tehokkaasti edistämään kestävää tuotantoa ja kulutusta, erityisesti ekomerkittyjä, luomu-, eettisiä ja reilun kaupan tuotteita.	Strategisissa valinnoissa tulisi ottaa huomioon vastuullinen kulutus ja kestävä tuotanto.
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja.	
1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja. 2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta. 3. tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin.	Ei ole huomioitu kaupungin liikelaitosten ja konserniyhtiöiden työmatkaliikenteen hallintaa. Toimitilojen ja vuokra-asuntojen osalta ei ole mainintaa liikennepolitiikkaan vaikuttavista tekijöistä . Kuljetuspalveluiden ja liikennelaitoksen osalta ei esitetä kestävän kehityksen tavoitteita.
4. kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman.	Ei huomioitu työmatkaliikenteen hallintaa osana henkilöstäpolitiikkaa.
5. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.	Ei ole huomioitu työmatkaliikenteen hallintaa osana henkilöstöpolitiikkaa eikä mahdollisuuksia vähentää kaupungin ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja.

7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta. 5. edistämään kestävää paikallista turismia.	 Toimenpiteet kapea-alaisia.
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.	

Aalborgin sitoumus	***Yleiskaava 2020***
1. Hallinto: Me sitoudumme tehostamaan päätöksentekoamme lisäämällä osallistuvaa demokratiaa.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
2. Kohti kestävää kehitystä: Me sitoudumme toteuttamaan tehokasta johtamismallia tavoitteiden asettamisesta aina toteutukseen ja arviointiin.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
3. Yhteiset luonnonvarat: Me sitoudumme ottamaan vastuun yhteisten luonnonvarojen suojelusta ja säilyttämisestä sekä oikeudenmukaisesta käytöstä. 2. parantamaan veden laatua, säästämään vettä ja käyttämään sitä tehokkaammin. 3. edistämään ja lisäämään biologista monimuotoisuutta sekä laajentamaan ja hoitamaan luonnonsuojelu- ja viheralueita. 4. parantamaan maaperän laatua, suojelemaan ekologisesti tuottavaa maata ja edistämään kestävää maa- ja metsätaloutta.	 Yleiskaavatasolla pitäisi ottaa paremmin huomioon vesiensuojeluasiat esim. hulevesien johtamiseen soveltuvat luonnon ojat. Uudet luontoselvitykset otettava huomioon tasapuolisemmin eri osissa kaupunkia. Otettava jatkossa keskeisempään rooliin yleiskaavallisessa suunnittelussa. Tämä tultanee osittain saavuttamaaankin valmisteilla olevan viherkaavan kautta.
4. Vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat: Me sitoudumme noudattamaan ja helpottamaan luonnonvarojen viisasta ja tehokasta käyttöä sekä kannustamaan kestävään kulutukseen ja tuotantoon.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
5.Suunnittelu:Me sitoudumme siihen, että meillä on keskeinen rooli kaupunkisuunnittelussa, joka huomioi ympäristöön, yhteiskuntaan, talouteen, terveyteen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat kaikkien yhteiseksi hyväksi. 4. takaamaan kaupunkien rakennuskulttuurin asianmukaisen säilyttämisen, kunnostuksen ja (uudelleen) käytön.	 Vaatii jatkotoimenpiteenä rakennussuojelustrategian laatimisen.
6. Parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä: Me ymmärrämme liikenteen, terveyden ja ympäristön välisen keskinäisen riippuvuuden ja sitoudumme voimakkaasti edistämään kestäviä liikenneratkaisuja. 2. sisällyttämään ilmastonsuojelupolitiikan osaksi energia-, liikenne-, hankinta-, jäte- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa.	 Liiketoimintayksiköiltä edellytetään ympäristöjärjestelmiä. Visioissa, valinnoissa ja toimenpiteissä ympäristö- ja ilmastoasiat jäävät kuitenkin taka-alalle.

1. vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja. 2. lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta.	Yleiskaavan täydennysrakentamisratkaisut tukevat tavoitteen toteutumista, kaupunkirakenteen laajentaminen on este toteutumiselle. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä ei ole riittävän yksityiskohtaisesti arvioitu kaavaa laatiessa.
3. tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin.	Yleiskaavassa on osoitettu joukkoliikennepainotteiset kadut. Pikaraitiotieselvitys on kuitenkin tehty myöhemmin yleiskaavoituksen erillisselvityksenä.
4. kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman.	Yleiskaavan täydennysrakentamisratkaisut tukevat tavoitteen toteutumista, mutta kaupunkirakenteen laajentaminen on este toteutumiselle. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä ei ole riittävän yksityiskohtaisesti arvioitu kaavaa laatiessa.
5. vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen.	Yleiskaavan ratkaisut mahdollistavat liikenteen ympäristöhaittojen vähentämisen tekniset ratkaisut. Kaupunkirakenteen laajentaminen lisää kuitenkin liikennettä ja sen ympäristöhaittoja.
7. Paikallinen toiminta terveyden puolesta: Me sitoudumme suojelemaan ja edistämään kansalaistemme terveyttä ja hyvinvointia.	
1. lisäämään valistusta ja puuttumaan laajemmin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, joista suurin osa vaikuttaa terveydenhuollon ulkopuolella.	Etusijalla on kevyt ja joukkoliikenne sekä viher- ja virkistysalueverkosto. Muut hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijät ovat jääneet vähemmälle huomiolle.
5. saamaan kaupunkisuunnittelijat huomioimaan terveyteen liittyvät näkökohdat suunnitelmissaan ja aloitteissaan.	Tavoitteena terveellinen ja viihtyisä asuinympäristö. Yleiskaavassa ei kuitenkaan ole arkiliikuntaa tukevia sisältöjä.
8. Vahva ja kestävä paikallinen talous: Me sitoudumme luomaan ja takaamaan vahvan paikallisen talouden, joka tarjoaa työllisyyttä ympäristöä vahingoittamatta.	
5. edistämään kestävää paikallista turismia.	Ei erityisesti otettu huomioon. Matkailun asiantuntijoita ei kuulla kaavoitusasioissa.
9. Sosiaalinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Me sitoudumme turvaamaan avoimen ja kannustavan yhteisön.	Sitoumuskohdista ei kriittistä palautetta
10. Paikallisesta maailmanlaajuiseen: Me sitoudumme ottamaan maailmanlaajuisen vastuumme rauhasta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta, kestävästä kehityksestä sekä ilmastonsuojelusta.	
1. kehittämään ja noudattamaan strategista ja yhtenäistä lähestymistapaa ilmastonmuutoksen lieventämiseksi sekä saattamaan kasvihuonekaasujen päästöt kestävälle tasolle.	Kaupunkirakenteen laajeneminen ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Asia on kuitenkin tunnistettu.
2. sisällyttämään ilmastonsuojelupolitiikan osaksi energia-, liikenne-, hankinta-, jäte- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa.	Yleiskaava vaikuttaa illmastonsuojeluun etenkin liikenteen kautta. Yleiskaavassa on arvioitu sen toteutumisen liikenteellisiä vaikutuksia kohtuullisesti, vaikka ilmastonsuojelulliset näkökohdat voisikin nostaa selkeämmin esille.
5. vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa.	Kestävän kehityksen periaatteet ja seudullinen yhteistyö hyvin huomioitu. Globaalin ja lokaalin välinen yhteys voisi kuitenkin näkyä paremmin.

LIITE 4. Indikaattorit

Tämä indikaattorilista on ehdotus kunkin sitoumuskohdan tai pääteeman toteutumista kuvaaviksi indikaattoreista. Täsmällisten tavoitteiden asetannan ja prioriteettien valinnan yhteydessä tulee Turun kaupungin kannalta merkittäville teemoille ja niille asetetuille tavoitteille valittavia mittareita vielä täsmentää.

1.1. Pyrimme kehittämään edelleen yhteistä pitkän tähtäimen visiotamme kestävän kehityksen kaupungista.

- Vaikeasti mitattavissa, mutta voidaan arvioida analysoimalla kaupungin strategisten linjausten suhdetta kestävän kehityksen mukaisiin toiminta-ajatuksiin.

1.2. ja 1.3. Pyrimme luomaan paikallisiin yhteisöihin ja kunnallishallintoon valmiudet osallistumiseen ja kestävään kehitykseen sekä kutsumaan kaikki paikalliset toimijat osallistumaan tehokkaasti päätöksentekoon.

- Kuntalaisaloitteiden määrä /vuosi (Turku-Piste)
- Palautteiden ja asioinnin määrä (Turku-Piste)
- Sähköisen asioinnin tilastointi ja käynnit www-sivuilla
- Asukkaiden ja yhdistysten aluekumppanuuden kautta tulevat aloitteet, esitykset ja lausunnot
- Aluekumppanuuden puitteissa järjestettävien asukaskokousten määrä ja osallistujien määrä
- Kontaktien määrä ja kuvaus hallintokunnittain 3. sektorin toimijoihin (asukasyhdistykset, ym.); esim. lausuntopyynnöt, yhteistyökokoukset, työryhmät
- Yhteistyösuhteiden/sopimusten määrä ja sisällön kuvaus kaupungin ja 3.sektorin välillä.
- Yhtenäinen systemaattinen palautejärjestelmä kaikkiin hallintokuntiin. Kuntalaisten palautteiden käsittely ja hyödyntäminen suunnittelussa ja päätöksenteossa.
- Tiedotuksen määrä ja laatu asioiden suunnitteluvaiheessa hallintokunnittain.
- Alueelliset tai asiakohtaiset asukaskyselyt ja niiden tulokset.
- Kuntalaisraatien käyttö suunnittelun ja valmistelun tukena.
- Kuntalaisille avointen lautakunta- ja kaupunginhallituksen kokousten määrä
- Päätöksistä toimitettujen tiedotteiden määrä.

1.4. Pyrimme avoimeen, vastuulliseen ja läpinäkyvään päätöksentekoon

- Tähän liittyviä mittareita kehitellään Kuntaliiton koordinoimassa Demokratiatilinpäätös -hankkeessa, jossa Turku on mukana. Demokratiatilinpäätöksen toteuttaminen säännöllisesti voisi toimia sitoumuksen toteutumista seuraavana mittarina itsessään.

2.1. Pyrimme vahvistamaan paikallisia Agenda 21 -toimintaohjelmia tai muita paikallisia kestävän kehityksen prosesseja ja saamaan ne osaksi paikallishallinnon keskeistä toimintaa.

- Vuosittain toteutetut sisäiset auditointikäynnit kestävän kehityksen toimenpideohjelman toteuttamiseen liittyen.

2.2. Pyrimme yhtenäiseen johtamiseen kohti kestävää kehitystä. Perustamme toimintamme ennalta varautumisen periaatteelle ja huomioimme EU:n valmisteilla olevan kaupunkiympäristöä koskevan aihekohtaisen strategian.

- Ennaltavarautumisen periaatteen ja EU:n kaupunkiypäristöä koskevan aihekohtaisen strategian tematiikan huomioiminen kaupungin strategia- ja ohjelmapapereissa.

2.3. Pyrimme asettamaan tavoitteet ja aikataulut Aalborgin sitoumuksien puitteissa ja luomaan Aalborgin sitoumuksien seuranta- ja arviointijärjestelmän sekä noudattamaan sitä.

- Aalborgin prosessin toteutusaikataulu suhteessa sitoumusten mukaiseen aikatauluun

2.4. Pyrimme takaamaan, että kestävyyteen liittyvät asiat ovat keskeisesti mukana kaupunkien päätöksenteossa ja että voimavarojen jakaminen perustuu tehokkaisiin ja laajoihin kestävän kehityksen kriteereihin.

- Kestävän kehityksen sisäisen auditointijärjestelmän ja koulutusohjelman käyttöönotto
- Vuosittain tehtyjen valtuustopäätösten suhde kestävän kehityksen ohjelman mukaisiin visioihin ja tavoitteisiin.

2.5. Pyrimme tekemään yhteistyötä Euroopan kestävän kehityksen kaupunkien kampanjan ja sen verkostojen kanssa voidaksemme seurata ja arvioida tavoitteidemme saavuttamista.

- Osallistuminen verkoston puitteissa toteutettuihin hankkeisiin ja kokouksiin

3.1. Pyrimme pienentämään primaarienergian kulutusta ja lisäämään uusiutuvan energian osuutta

- Kaupungin toimitilojen sähkön ominaiskulutus
- Kaupungin toimitilojen lämpöindeksi
- Yhdyskunnan sähkön ja energian kulutus
- Uusiutuvien energianlähteiden osuus kaupungin omasta energiantuotannosta
- Uusiutuvien energianlähteiden osuus kaupungin omasta sähkön hankinnasta.

3.2. Pyrimme parantamaan veden laatua, säästämään vettä ja käyttämään sitä tehokkaammin

- Vedenlaatuindeksi, OCP indeksi, Turun merialueen tila (alueellinen analyysi)

3.3. Pyrimme edistämään ja lisäämään biologista monimuotoisuutta sekä laajentamaan ja hoitamaan luonnonsuojelu- ja viheralueita.

- Ruutukaava-alueella tavattavien luonnonvaraisten pesimälintu- ja putkilokasvilajien lukumäärä
- Luonnonsuojelualueiden lukumäärä ja pinta-ala yleis- ja asemakaavoissa
- Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen kaavakohteiden osuus (sekä lukumäärä että pinta-ala)

- Viheralueiden lukumäärä ja pinta-ala yleis- ja asemakaavoissa.

3.4. Pyrimme parantamaan maaperän laatua, suojelemaan ekologisesti tuottavaa maata ja edistämään kestävää maa- ja metsätaloutta.

- Monimuotoisuuden kannalta tärkeiden metsäalueiden pinta-ala
- Luomuviljelyn pinta-ala

3.5. Pyrimme parantamaan ilmanlaatua

- Ilmanlaadun raja-arvovertailu (keskustan NO2- ja PM10-pitoisuudet)
- Ilmanlaatuindeksi (erittäin huonot ja huonot pävitä sekä hyvät päivät)

4.1. Pyrimme välttämään ja vähentämään jätettä ja lisäämään uudelleenkäyttöä ja kierrätystä

- Yhdyskuntajätteen hyödyntämisaste

4.2. Pyrimme käsittelemään jätettä parhaiden käytäntöjen standardien mukaisesti

- Yhdyskuntajätteen hyödyntämisaste

4.3. Pyrimme välttämään tarpeetonta energiankulutusta ja parantamaan energian loppukäytön tehokkuutta

- Kaupungin toimitilojen energiankulutus
- Yhdyskunnan energiankulutus

4.4. Pyrimme tekemään kestäviä hankintoja

- Niiden tarjouspyyntöjen lukumäärä, joissa ympäristöasiat ovat olleet joko vaatimuksena tai arviointikriteerinä, suhteessa kaikkiin tarjouspyyntöihin.

4.5. Pyrimme tehokkaasti edistämään kestävää tuotantoa ja kulutusta, erityisesti ekomerkittyjä, luomu-, eettisiä ja reilun kaupan tuotteita

- Sitoumuksen mukaisin merkinnöin varustettujen tuotteiden osuus kaikista hankinnoista.

5.1. Pyrimme ottamaan käyttöön ja elvyttämään hylättyjä ja epäsuotuisia alueita

- Taajama-asutuksen osuus
- Brown fields -alueelle valmistuneiden uusien kaavojen yhteenlaskettu suhteellinen pinta-ala ja rakennetun tai peruskorjatun kerrosalan määrä.

5.2. Pyrimme välttämään kaupunkirakenteen hajautumista pyrkimällä sopivaan asukastiheyteen ja asettamalla vanhojen teollisuusalueiden kehittäminen uusien alueiden käyttöönoton edelle

- 300 m ja 700 m joukkoliikenteen linjoista ja lähipalveluista asuvien asukkaiden osuus
- Asukkaiden ja työpaikkojen keskimääräinen etäisyys Kauppatorista
- Taajama-alueen keskimääräinen väestötiheys

5.3. Pyrimme varmistamaan asuntoalueiden ja rakennusten monipuolisen käytön tasapainoisella työpaikkojen, asuntojen ja palvelujen tarjonnalla sekä asettamalla asuminen etusijalle kaupunkien keskustojen suunnittelussa

- 300 m ja 700 m etäisyydellä lähipalveluista asuvien asukkaiden osuus
- Asuinkäytössä olevan rakennuspinta-alan osuus ruutukaava-alueen kokonaispinta-alasta

5.4. Pyrimme takaamaan kaupunkien rakennuskulttuurin asianmukaisen säilyttämisen, kunnostuksen ja (uudelleen) käytön

- Suojeltujen rakennusten osuus koko rakennuskannasta (vertailu muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin)

5.5. Pyrimme noudattamaan kestävän suunnittelun ja rakentamisen vaatimuksia ja edistämään korkealaatuista arkkitehtuuria ja rakennusteknologiaa

-

6.1. Pyrimme vähentämään tarvetta yksityisautoiluun ja edistämään sen sijaan houkuttelevia, kaikkien kansalaisten ulottuvilla olevia vaihtoehtoja

- Turkuun rekisteröityjen autojen määrä
- Joukkoliikennematkojen määrä asukasta kohden vuodessa
- 300 m ja 700 m joukkoliikenteen linjoista ja lähipalveluista asuvien asukkaiden osuus
- Kevyen liikenteen väylien pituus
- Asukkaiden ja työpaikkojen keskimääräinen etäisyys Kauppatorista
- Liikennemuotojakauma

6.2. Pyrimme lisäämään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn osuutta

- Turkuun rekisteröityjen autojen määrä
- Joukkoliikennematkojen määrä asukasta kohden vuodessa
- Liikennemuotojakauma

6.3. Pyrimme tukemaan siirtymistä matalapäästöisiin moottoriajoneuvoihin

- Erilaiset normit täyttävien kulkuneuvojen osuus kaupungin ajoneuvoista
- Erilaiset normit täyttävien kulkuneuvojen osuus joukkoliikenteen vaunuista.
- Vähäpäästöisten ja paikallisesti päästöttömien vaunujen osuus joukkoliikenteen vaunuista ja kaupungin ajoneuvoista.

6.4. Pyrimme kehittämään kokonaisvaltaisen ja kestävän kaupunkiliikennesuunnitelman

- Kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman hyväksyminen Turun kaupunginvaltuustossa tai Turun seudun päättävissä elimissä, suunnitelman toimenpiteiden toteutumisen seuranta sekä suunnitelman tarkistaminen säännöllisesti.

6.5. Pyrimme vähentämään liikenteen vaikutusta ympäristöön ja kansanterveyteen

- Ilmanlaatuindeksi
- Henkilövahinkoihin johtaneet tieliikenneonnettomuudet.
- Liikennemelulle altistuvat ihmiset 55 dB ja 65 dB melualueilla

7.1. Pyrimme lisäämään valistusta ja puuttumaan laajemmin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, joista suurin osa vaikuttaa terveydenhuollon ulkopuolella

- Aluekumppanuusohjelman asukastilaisuuksien osallistujamäärä sekä asukkaiden tekemät elinympäristön kehittämistä edistävät aloitteet ja niiden toteutuminen.

7.2. Pyrimme edistämään kaupunkien terveyssuunnittelua, joka tarjoaa kaupungeille keinoja muodostaa ja ylläpitää strategisia kumppanuuksia terveydenhuollon alalla

- Ei yksiselitteisiä mittareita. Jossain määrin sitoumuksen sisältöä voidaan katsoa seurattavan kaupunginhallituksen bsc-tuloskorttien hyvinvointi- ja elämänlaatumittareiden kautta.

7.3. Pyrimme vähentämään terveyteen liittyvää eriarvoisuutta sekä lievittämään köyhyyttä, mikä vaatii säännöllistä selontekoa siitä kuinka eroja on onnistuttu pienentämään

- Tuloerojen kehitys
- Hyvinvointipalveluiden hintakehitys suhteessa yleiseen tulotasoon

7.4. edistämään terveysvaikutusten arviointia, jotta kaikki kunnan toimialat voisivat työskennellä terveyden ja elämänlaadun hyväksi

- Osallistuminen kuuden suurimman kaupungin yhteistyöryhmän toimintaan yhteisen mittariston kehittämiseksi
- Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointien toteuttaminen vuosittain.

7.5. Pyrimme saamaan kaupunkisuunnittelijat huomioimaan terveyteen liittyvät näkökohdat suunnitelmissaan ja aloitteissaan

- Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointien toteutuksien osuus kaikkien hyväksyttyjen kaavojen Joukossa.

8.1. Pyrimme omaksumaan menettelytapoja, jotka lisäävät ja tukevat paikallista työllisyyttä ja yritysten perustamista

- Työttömyystilastot
- Vuosittain perustettujen yritysten määrä

8.2. Pyrimme tekemään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa hyvän yrityskäytännön edistämiseksi ja toteuttamiseksi

- Ei yksiselitteisiä mittareita. TAD Centren työn tukeminen sinänsä kuvastaa sitoumuksen mukaista pyrkimystä.

8.3. Pyrimme kehittämään ja toteuttamaan yritysten sijaintiin liittyviä kestävän kehityksen periaatteita

- Ei yksiselitteisiä mittareita.

8.4. Pyrimme kasvattamaan laadukkaiden paikallisten ja alueellisten tuotteiden markkinoita

- Turun seudulta ostettujen tuotteiden osuus kaupungin hankinnoista valikoitujen tuoteryhmien osalta

8.5. edistämään kestävää paikallista turismia

- Laatu- ja ympäristöjärjestelmien käyttö matkailualan yrityksissä

9.1. Pyrimme kehittämään ja toteuttamaan ohjelmia köyhyyden ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi

- Toimeentulotukea saavien osuus Turun asukkaista
- Työttömyysaste Turussa

- Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä

9.2. Pyrimme takaamaan kansalaisille tasapuolinen julkisten palveluiden, kasvatuksen ja koulutuksen, työpaikkojen, tiedon sekä kulttuuritarjonnan saatavuus

- Tyytyväisyys kunnallishallintoon

9.3. Pyrimme vaalimaan sosiaalista osallisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa

- Sukupuolten väliset erot samoista tehtavistä maksettavissa palkoissa
- Tehtävien jakautuminen sukupuolten suhteen

9.4. Pyrimme parantamaan yhteisön turvallisuutta

- Henkeen ja omaisuuteen kohdistuneet rikokset

9.5. Pyrimme takaamaan hyvät elinolosuhteet ja asukasrakenteeltaan monipuoliset asuinalueet

- Valtuustokausittain toteutettava alueellinen segregaatio-analyysi

10.1. Pyrimme kehittämään ja noudattamaan strategista ja yhtenäistä lähestymistapaa ilmastonmuutoksen lieventämiseksi sekä saattamaan kasvihuonekaasujen päästöt kestävälle tasolle

- Kasvihuonekaasupäästötase
- KEIS tavoitteet
- loppusijoitettavan yhdyskuntajätteen määrä

10.2. Pyrimme sisällyttämään ilmastonsuojelupolitiikan osaksi energia-, liikenne-, hankinta-, jäte- sekä maa- ja metsätalouspolitiikkaa

- Ei yksiselitteisiä mittareita.
- Toteutumista voidaan seurata strategioiden ja poliittisten ohjelmien päivittämisen yhteydessä tarkastelemalla ilmastonsuojelullisten ulottuvuuksien sisällyttämistä osaksi niitä.

10.3. Pyrimme lisäämään tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä ja todennäköisistä seurauksista ja integroimaan ehkäisevät toimenpiteet osaksi ilmastonmuutosta koskevaa politiikkaa

- Osallistujamäärät ilmastonmuutokseen liittyvissä koulutuksissa
- Hankintamenettelyt (esim. uusiutuvien energialähteiden osuus sähkönhankinnassa)

10.4. Pyrimme vähentämään globaalia ympäristön kuormitusta ja edistämään ympäristöoikeudenmukaisuuden periaatetta

- Ekologinen jalanjälki

10.5. Pyrimme vahvistamaan kaupunkien kansainvälistä yhteistyötä ja löytämään vastauksia maailmanlaajuisiin ongelmiin paikallisella tasolla yhteistyössä kuntien, yhteisöjen ja eri toimijoiden kanssa

- Kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin osallistuminen
- Paikallisagendatoimintaan osallistuminen
- Osallistuvan demokratian menetelmien hyödyntäminen

LIITE 5. Työryhmän jäsenet

Pekka Salminen (Toim.), Projektikoordinaattori,
Ympäristönsuoejlutoimisto, Puh. 02-2623292, pekka.salminen@turku.fi

Olavi Ahola, Yleiskaavainsinööri

Liisa Harjula, Projektisihteeri

Tiina Hartman, Ympäristötarkastaja

Jaana Itälä-Laine, Projektipäällikkö

Irene Jaspi, Osallisuuskoordinaattori

Kari Karhu, Ympäristönsuojelusuunnittelija

Fredrik Klingstedt, Ympäristöinsinööri

Johanna Korpikoski-Kaarela, Taloushallinnon palvelukeskuksen päällikkö

Tuula-Marja Kosonen, Hankintasuunnittelija

Mikko Laaksonen, Kevyen liikenteen asiamies

Liisa Lemmetyinen, Matkailusuunnittelija

Jarmo Love, Kiinteistön ylläpitoinsinööri

Terttu Mäkinen, Taloussuunnittelija

Juha Mäkitalo, Metsänhoitaja

HelenaPakkala, Ympäristöinsinööri

Heini Parkkunen, Koordinaattori

Ritva Salminiitty, Tutkimusassistentti

Jorma Sipilä, Elinkeinoasiamies

Päivi Syrjänen, Suunnittelija

Pasi Vänttinen, Suunnittelija